

PROLETAREC

ŠTEV.—NO. 1109.

CHICAGO, ILL., 13. DECEMBRA, (DEC. 13,) 1928.

LETO—VOL. XXIII.

VSEBINA.

ČLANKI.

A. F. of L. vztraja pri taktiki zmot.
Hooverjeva "prijateljska misija" v Južni Ameriki.
Brookwood na "črni listi".
Ali naj socialistična stranka spremeni ime? (Norman Thomas.)
Božična darila in dva različna božiča.
Aktivnosti delavske kulturne zveze "Svoboda".

IZ NAŠEGA GIBANJA.

Razno iz Montane (K. Erznožnik).
Novi odbor kluba JSZ. v Sheboyganu.
Naš pokret v zapadni Penni.
O collinwoodski tihoti (Fr. Barbič).
Važna seja springfieldskega kluba JSZ.
Članstvu JSZ. v Detroitu.
Strankin referendum o ustavi konča 15. dec.
Slavnost 20-letnice dr. št. 82 SNPJ.
Domača zabava pevskega zbora "Lira".

Zborovanje ohijske Konference JSZ. 20. jan. v Girardu, O.
Prireditve kluba št. 118 JSZ. v Canonsburgu.
Važna diskuzija v klubu št. 1.
Račun razpečanih znamk.
Izobraževalna akcija J. S. Z.
Priredbe klubov J. S. Z.

DRAMA IN GLASBA

Opera "Turjaška Rozamunda" bo ponovljena 30. decembra.
Šubljev koncert v Waukeganu.
"Ženitev radi premoženja" v Bridgeportu.

RAZNO.

Pod spovednim pečatom, roman.
Dvajsetletnica J. P. Z. "Sloga".
Promet železnic v mestu New York.
Ob desetletnici otvoritve S.N.D. v Waukeganu.
Druga razstava Peruškovih slik v Chicagu.

Entered as second-class matter December 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Published by Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba (Jugoslav Workmen's Publishing Co.) Izhaja vsak četrtek. Published Every Thursday. Naročnina (Subscription Rates): United States and Canada za vse leto (per year) \$3.00, pol leta (half year) \$1.75; Foreign Countries, za leto (per year) \$3.50; pol leta (half year) \$2.00.

Address: PROLETAREC, 3639 W. 28th St., Chicago, Ill. — Telephone: ROCKWELL 2864.

VSEBINA AMERIŠKEGA DRUŽINSKEGA KOLEDARJA LETNIK 1929

PETNAJSTI LETNIK Ameriškega družinskega koledarja dela čast slovesu, ki si ga je v teku let pridobila ta publikacija. Vsebuje izbrano, poljudno gradivo, ki bo zadovoljilo vsakega čitatelja. Tiskan je na finem papirju in vezan v platno. Še noben letnik ni bil toliko in tako posrečeno ilustriran kakor je ta. Stane \$1 izvod, za inozemstvo pa \$1.10. Naročite ga ne le zase, ampak tudi svojcem v domovini. Večja naročila imajo popust.—Vsebina koledarja za leto 1929, ki je razvrščena po rubrikah in abecednem redu, je sledeča:

LEPOSLOVNI DEL.

Ciganka (Katka Zupančičeva).
Kako smo zamorcu zadržali vrat (I. Molek).
Kamnolom, drama (T. Seliškar).
Matejev fant (Tone Seliškar).
Mati in hči (Ivan Molek).
Pismo iz Amerike (Katka Zupančičeva).
Roparji (Ivan Molek).
Sin Boga in ljubljeneč hudiča (Anderson Nexo).
Telovo (Ivan Vuk).
Upornik Martin (Anton Slabe).
V sencah nižin (Emile Zola).
Za štruco komiša (Čulkovski).

PESMI.

Čikaški vetrovi (Ivan Molek).
Čuj! (Ivan Vuk).
Dokler si moč (F. Z.).
Kleplji koso (F. Z.).
Konec satana (Machar-Saffu).
Kralj Dolgoušec I. (H. Heine).
Krepostno dekle (Mile Klopčič).
Ne kolajno, dom in mir želim (F. Z.).
Nočem priti v nebesa (Čulkovski).
Petnajstič pred vami (F. Z.).
Roentgen (Jiri Walker-M. Klopčič).
Slavnostna (A. Scheu-M. Klopčič).
Stekleno oko (Tone Seliškar).

OPISI IN ČLANKI.

G. B. Shaw o bodoči ženi (priretil I. M.).
K stoletnici rojstva L. N. Tolstoj (Čulkovski).
Moderna raziskavanja (L. Beniger).
Naredba sv. Sinoda (o izobčenju Tolstoj iz pravoslavne cerkve).
Odločiti se je treba (J. Zavertnik).
Pomen diletantskih gledališč pri ljudski izobrazbi (J. Špicar).
Sanje, njihova razlaga in prerokovanje.
Upton Sinclair — glasnik rdeče zarje.
Velevažno odkritje na Južnem morju (I. M.).

INFORMATIVNI DEL.

Italijanska diplomatska zastopstva v Z. D.
Jugoslovanske podporne organizacije.
Jugoslovanska diplomatska zastopstva v Z. D.
Jugoslovanska soc. zveza (F. Z.).

Koliko je monarhij in koliko republik na svetu.
Konvencije slovenskih organizacij l. 1928.
Linčanja v Zed. državah.
Mere in vaga v Zed. državah.
Največja jezera v Zed. državah.
Največje globočine morij.
Največji plovni prekopi.
Politične stranke v Zed. državah.
Rimske in arabske številke.
Slovensko časopisje v Ameriki.
Slovenske dvorane in domovi.
Slovenske katol. župnije in šole.
Slovenske knjižnice in čitalnice.
Slovensko združenstvo v Ameriki.
Šest velikih človeških plemen.
Visočine nekaterih znamenitih zgradb.

KOLEDARSKI DEL.

Datumi in godovi.
Koledar za leto 1930-31-32.
Splošni koledar za 1929 in podatki.

SLIKE.

Ameriška geometrija (Louis Lovzovick).
Amundsen in Nobile (kartun).
Arhitektura.
Bojevni momenti (Vrtiška).
Brema (A. Rodin).
Brez dela (Andre Ruellan).
Deklica čita (B. P. Vonnoh).
Deklišvo (Charles Chaplin).
Delavec v mladosti in starosti (Max Kalish).
Delavstvo, ti imaš moč.
"Grof Zeppelin" (zrakoplov).
Delo.
Gosi ob potoku (Ben Cable).
Gruda (Fran Kralj).
Hijeroglifi (I. W. Alexander).
Ilustracija (Paulemile Pissarro).
Industrija.
Kamnolom (ilustracija).
Klepanje kose (Bretislav Benda).
Koscem se izplačuje mezda (Leon Lhemitte).
Kovač (Max Kalish).
Lepota v skromnosti (Chas. Chaplin).
Mladost in ptičje petje (C. V. Bodenhauser).
Mussolini in Zogu (kartun).
Novela (S. A. Leonir).
Oblikovalec (George Gray Bernard).
Ovčar (J. B. Corot).
Paberkovalka (Jules Breton).
Pesem morskih pečin.

Počivajoči orač (Jacob Obrovsky).
Razgrajajoči Balkan (kartun).
Refleksija (Edmund Blamfield).
Risba (William Seigel).
Roka.
Santa Maria (Kolumbova jadernica).
Skupina sorodnikov z otoka Pitcairn.
Trije vagabundi (Wilhelm Pilgram).
Trpljenje (Tone Kralj).
Večer.
Vesna (A. Dener).
Viteštvo.
Vodomet velikih jezer (L. Taft).
Vojna (Kubin).
Zimsko popoldne (Oldrich Blažiček).
Žalost (Josip Pekarek).
Zanjec (Fran Kralj).

PORTRETI.

Thomas Kennedy, John L. Lewis in Philip Murray, voditelji ponesrečene stavke premogarjev.
George Bernard Shaw.
Upton Sinclair.
Lev Nikolajevič Tolstoj.

RAZNO.

Kaj je naprednost?
Knjigarna "Proletarca".
Namen klubov J. S. Z.
Našim sodručnikom in prijateljem. Oglasanje v Koledarju.
Prvi maj.
Statistike v Koledarju.
Sto petnajst organizacij v Izobraževalni akciji JSZ.
"Svoji k svojim"

PREGLED PO SVETU.

Ameriški premogarji pred in po stavki.
Brezposelnost.
Italijanska politika v Albaniji.
Jugoslavija.
Macedonsko vprašanje.
Mehiko.
Militarizem in imperializem.
Mirovne pogodbe in tajna diplomacija.
Nobile in Severni tečaj.
Predsedniške volitve v Zedinjenih državah.
Prohibicija.
Razmere po svetu.
Štefan Radić.
U. M. W. of A.

Knjiga s tako vsebino mora razveseliti vsakega čitatelja. Vredna je veliko več kot ji je cena. Podatki o naših ustanovah so zgodovinske, in vsled tega trajne vrednosti. Ameriški družinski koledar ima tisoče čitateljev, in krog teh se večja ne le v tej deželi, ampak tudi v starem kraju, Kanadi, Južni Ameriki in drugod, kjer žive Slovenci. Priporočite ga prijateljem, ali pa ga naročite Vi več izvodov in jih razpečajte. Za manjša naročila lahko pošljete poštne znamke.

Naslovite: PROLETAREC, 3639 W. 26TH ST., CHICAGO, ILL.

PROLETAREC

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 1109.

CHICAGO, ILL., 13. DECEMBRA, (DEC. 13,) 1928.

LETO—VOL. XXIII.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

A. F. OF L. VZTRAJA PRI TAKTIKI ZMOT

PROŠLA KONVENCIJA A. F. of L., ki se je vršila koncem novembra v New Orleansu, La., ni napravila nobenih temeljnih sprememb v ustroju in taktiki zveze ameriških strokovnih unij. Navadno se njene redne konvencije vrše meseca septem. vsako leto, letošnja pa je zborovala pozneje zato, da so delegatje imeli pred seboj rezultat predsedniških volitev in na podlagi tega uravnavali "politiko" Federacije. V prošli volilni kampanji so skoro vsi njeni vodilni odborniki agitirali za demokrasko stranko, in ker je bila poražena, se na konvenciji seveda niso mogli ponašati z "zmago". V svojem poročilu delegatom pravi eksekutiva, da je v novem zveznem kongresu delavstvu prijazna večina, iz česar bi bilo razvidno, da so zmagali največ tisti demokraski in republikanski kandidatje v kongres, katere je indorsirala A. F. of L. To je slaba tolažba, kajti če ne bo imelo delovno ljudstvo v kongresu nikoli drugačne "večine", bodo stavke v bodoče še bolj zatirane, sodniki bodo še bolj arogantni in interesi velekapitala še bolj "protektirani". Večino v kongresu imajo privatni interesi, dokazi pa so razne predloge, ki jih je ta večina sprejemala dozdej in jih bo v bodoče. Noben kandidat ne pripoveduje v volilni kampanji, da ni prijatelj delavcev. Vsakdo našteva, koliko je zanje že storil, in vsakdo prisega, da bo v bodoče storil še mnogo več. Odborniki te ali one unije, ki so njegovi pristaši, ga v imenu svoje organizacije indorsirajo, privatni interesi poskrbe za kampanjska sredstva, in slika "delavskega prijatelja" je popolna.

Kot vsem drugim konvencijam A. F. of L., kar jih je bilo po vojni, je tudi tej primanjkovalo življenja, ki je lastno delavskim zborovanjam. Zatrjevala je svojo lojalnost "ameriškim institucijam", tekmovala je v patriotizmu s kapitalističnimi organizacijami in obsojala komuniste. Kdor v delavskem gibanju se z njenimi stališči ne strinja, kdor jo kritizira in dokazuje pogubnost njenè taktike, ga eksekutiva, posebno še njen podpredsednik Matthew Woll, zavrže med rdečkarje in komuniste. Take obsodbe je bila deležna na konvenciji tudi delavska šola v Brookwoodu (Brookwood Labor

College). Pri eksekutivi Federacije je prišla v nemilost in za "kazen" ji je dala komunistični pečat. Priporočila je unijam širom dežele, naj ji odtegnejo gmotno in moralno podporo, kajti zavod je pod svojim komunističnim vodstvom sovražen in škodljiv A. F. of L. Uprava šole si je prizadevala pridobiti odgovorne funkcionarje A. F. of L., da krivico popravijo, in je apelirala na delegate, na eksekutivo in na konvencijo v celoti, da izvoli poseben preiskovalni odbor ter zasliši prizadete. To se ni zgodilo, kajti eksekutiva je hotela, da se njeno stališče gleda tega delavskega učnega zavoda sprejme, in konvencija ji je željo izpolnila. Zastopniki Brookwooda so se vrnili iz New Orleansa ne da bi bili zaslišani.

Nazadovanje federacije, ki se je začelo po vojni, ni še ustavljeno. Tajnik je delegaciji poročal, da je v teku leta napredovala za 83,000 članov, ni pa pojasnil, da to niso novi člani, ampak člani unije železniških klerkov, ki se je po poravnanih sporih zopet pridružila A. F. of L. Šteje 100,000 članov, in če vzamemo v obzir samo to število, vidimo, da je Federacija od prejšnje konvencije nazadovala za okrog 20,000 članov. V resnici jih je izgubila več kot toliko, kajti število članov, ki jih izkazuje U. M. W. v času ko je bilo poročilo za konvencijo sestavljeno, je previsoko. Unija premogarjev je izgubila tisoče članov, ki jih še ni brisala iz svojih seznamov.

Konvencija je sprejela nekaj dobrih resolucij, kar sicer ni čudno, čudno pa je, da jih ni sprejela več in bolj izrazite. Vse preveč se boji zamere, da ne bi kdo zadvomil v njen "patriotizem" in v njeno sovraštvo do "radikalcev". In to je taktika, ki jo plačuje z nazadovanjem in z demoralizacijo v svojih vrstah.

Kompanijske unije rastejo, kompanijski "delavski" listi izhajajo v vedno večjih nakladah, zagovorniki "odprte delavnice" postajajo vedno bolj drzni, konvencija ameriških strokovnih unij pa dopušča, da prihajajo prednjo govorniki Ameriške legije, kapitalistični politiki, "delavski" tajnik Davis in drugi, katerim so delavski interesi devetindevetdeseta briga.

Vodstvo A. F. of L. je odraz večine njenega

članstva, ki je brezbržno. Toda to ga ne opraviči za zmote, ki jih dela ter vztraja pri njih. Če bi predsednik Green razumel, kaj zahteva od njega interes Federacije, je ne bi tiral v nazadnjaštvo, v kakršnega bi jo Sam Gompers nikoli ne tiščal. Delavstvo nima prav nobenega vzroka hliniti "patriotizem", kakršnega imajo v zakupu kapitalistični interesi. Če hoče biti A. F. of L. res patriotična, kar znači braniti interese ljudstva, mora spremeniti svojo taktiko in se boriti proti izkoriščevalcem in denarnim knezom — ali bolje, spustiti se mora v boj s kapitalizmom kot takim. Patriotizem kakršen ima sankcijo kapitalistov, je vedno v navzkrižju z interesi ljudstva, in to gotovo vedo tudi člani eksekutive A. F. of L., toda so že tako globoko v močvirju kapitalistične politike, da ne morejo več najti izhoda. Dokler se bodo predajali v politiki republikancem in demokratom, dokler bodo na vse pretege zatrjevali kapitalistom svoj "patriotizem" in sovražstvo do "rdečkarjev", ji bodo zastrupljali organizem in bo hiral. V primeri s strokovnimi organizacijami delavcev drugih industrialnih dežel bi morala A. F. of L. imeti najmanj dvajset milijonov članov. Sedaj jih nima niti tri. Ameriško delavstvo je skoro v vseh temeljnih industrijah neorganizirano. Ameriška delavska federacija je najzgovornejši argument, ki dokazuje, kako potrebna bi bila ameriškemu delavstvu močna socialistična stranka. Brez socialistične ideologije unije ne morejo in ne bodo napredovale.

Hooverjeva "prijateljska misija" v Južni Ameriki

Novoizvoljeni predsednik Zedinjenih držav Herbert Hoover obiskuje glavna in obrežna mesta južno in centralno-ameriških republik, v katerih zagotavlja prebivalstvu simpatije in prijateljstvo te dežele do vseh drugih na tem kontinentu. Hoover je bil v Coolidgovem kabinetu komercialni tajnik. Njegovo potovanje v Južno Ameriko dokazuje, da bo v politiki "komercialen prezident".

V tekmi za mednarodne trge si ta dežela lasti na ameriškem kontinentu privilegij prednosti. Republike na srednjem pasu in na jugu Amerike smatra za svoje varovanke — pa če jim je to ljubo ali ne. Uncle Sam je policaj, zelo mogočen policaj, in kadar ukazuje, ga je treba ubogati. Hooverjeva misija na tem potovanju je, prvič, napraviti na centralno in južno-ameriške republike prijateljski vtis; drugič, namigniti jim, da se Coolidgova politika z ozirom nanje ne bo spremenila, pač pa, da bo postala še bolj agresivna, toda v prijateljskih pozah. Vsaka dežela na tej polobli, ki bi hotela kazati Zedinjenim državam neprijazno lice in ljubimkala s kako tujo velesilo, npr. z

Anglijo, ali morda celo z Japonsko, bo občutila mogočen pritisk ameriške diplomacije in ameriškega kapitalizma. Če potrebno, nastanejo v takih sporih "revolucije", in Uncle Sam bo pozvan, oziroma bo delegiral samega sebe za posredovalca. Tako je storil tudi doslej, zadnjič npr. v Nikaragvi.

Južnoameriške dežele imajo pred seboj veliko bodočnost. Njihov trg postaja vedno važnejši. Skoro vse posedujejo neizmerne prirodne zaklade, ki so večinoma še neizrabljani. Njihova izvozna in uvozna trgovina se veča. Nemčija, Anglija, Italija itd. poskušajo dobiti na tem trgu za svoje izdelke močnih tal, Zedinjene države pa ne bi rade, da se jim te republike v procesu industrializacije odtujijo, oziroma izmuznejo izpod kontrole. Hooverjeva administracija bo storila kolikor mogoče, da se hegemonija Zedinjenih držav nad ostalim ameriškim kontinentom še bolj utrdi.

Ameriški kapitalizem rabi teren za ekspanzijo in ga išče povsod po svetu. Najugodnejše prilike pa se mu nudijo v centralni in južni Ameriki, katerih se z vso energijo poslužuje. Tukaj so vlade več ali manj pod njegovim vplivom, ene pa so sploh njegov "produkt". V Evropi bi ameriški ultimatum ne zalegel toliko, kolikor zaleže v deželah tega kontinenta, torej čemu ne bi ameriške republike organiziral v en finančni in industrialni imperij z neoficielno vlado na newyorškem Wall Streetu, uradno pa bi njegove interese branila vlada v Washingtonu in druge, katere bi mu bila poslušne.

Investicije ameriškega kapitala v Južni Ameriki so v tem letu znašale dve in četrt milijarde dolarjev, l. 1912 pa samo \$177,000,000. Vključivši Mehiko, Kubo in Nicaraguo, znašajo ameriške investicije nad pet milijard dolarjev. V južnoameriških republikah ima ameriški kapitalizem investirane sledeče vsote (v svrhu primerjanja so navedene investicije kolikor znašajo letos in kolikor so znašale leta 1912):

	1928	1912
Argentina	\$ 484,000,000	\$ 45,000,000
Bolivija	110,000,000	10,000,000
Brazilija	417,000,000	50,000,000
Chile	520,000,000	15,000,000
Colombia	211,000,000	2,000,000
Ecuador	30,000,000	10,000,000
Guianas	9,000,000	1,000,000
Paraguay	15,000,000	1,000,000
Peru	150,000,000	35,000,000
Uruguay	67,000,000	5,000,000
Venezuela	172,000,000	3,000,000
Skupaj	\$2,215,000,000	\$177,000,000

Na prvem mestu je Chile, Argentina na drugem in Brazilija na tretjem. Nekatero industrije v teh deželah so popolnoma ameriški monopol, in če hočejo domače zakonodaje to stanje spremeniti, tedaj Coolidge zažuga, da so

dolžni "ameriške interese" protektirati. Tudi Hoover bo žugal, kadar se mu bo zdelo potrebno. S svojo prijateljsko misijo se je pripeljal na mogočnem drednavtu *Maryland*. Lahko se dogodi, da kedaj pozneje *Maryland* še obiše eno ali drugo teh luk, kjer se je ustavljal Hoover, toda ne tako prijateljsko. Latinske republike se Uncle Sama boje, toda ker so šibke in že preveč pod dominacijo ameriškega kapitala, morajo popuščati največ tam, kjer bi bile najbolj rade samostojne, in to je v gospodarstvu in diplomaciji.

***

Ali naj socialistična stranka spremeni ime?

Norman Thomas

Izmed mnogoštevilnih pisem, ki jih prejmem, je nekaj takih, v katerih pisci sugestirajo, da naj socialistična stranka spremeni ime. Pravijo, da bo pod kakim drugim imenom hitreje napredovala.

Nobeno teh pisem pa ne prikazuje stvari v tako slabi luči kakor Mr. Willard v reviji "Nation" z dne 21. novembra. On pravi, da pomeni beseda socializem povprečnemu Amerikancu isto, kakor boljševidem ali anarhija. Vsled tega je zahteva časa, da se organizira stranko z novim imenom ter revidiranim programom, v kateri se bodo lahko združili vsi liberalci.

Če prezremo dejstvo, da Mr. Willard tekom kampanje ni uspel v razvijanju takega programa in ako se smatra, da naj bi revidiran program vseboval sugestije kakor jih je podajal z ozirom na razne probleme v svojih uredniških člankih, bo imel zelo težko stališče, ako bo skušal sestaviti drugačen program kakor ga je imela v svoji volilni platformi socialistična stranka.

Niti ni res, da smatra večina Amerikancev socializem za istovetno z boljševidmom in anarhizmom. Kdor pogreva to trditev, obuja k življenju zmoto, ki je bila že skoro mrtva. Niti enkrat v kampanji nisem videl lista, ki nas bi mešal ali primerjal h komunistom ali anarhistom. Da se to ni dogajalo se moramo zahvaliti ne le svoji kampanji, ampak tudi komunistom, ki so vodili napram nam ljuto agitacijo. S pravilnim razumevanjem besede *socialist* smo posebno v prošli kampanji toliko napredovali, da bi se jaz zelo pomišljal, predno bi zavrgel to označbo v zameno za kakšno drugo.

Na kratko, moje sedanje stališče z ozirom na premembo imena socialistične stranke je sledeče: Ni moj namen boriti se in umreti za ime, nego edino za realnost. Sem za spremembo imena le tedaj, če nam bi to pridobilo veliko skupino novih pristašev, oziroma članov. Hitrica v preminjanju strankine označbe pa ne bi bila dobra in nas ne bi privedla nikamor. Sa-

mo radi spremembe imena nas ne bi kapitalistična propaganda nič bolj respektirala. Vse kar nam pravi sedaj, nam bi rekla tudi potem. Torej čemu naj bi spreminjali ime če nam ne bi to v ničemur koristilo! Poglejte, kaka usoda je doletela vaš Committee of 48, vaše progresivne stranke in progresivne bloke, vašo Farmer-Labor Party iz leta 1920 in druge! One niso bile zaklete s socialističnim imenom, a vendar, kje so sedaj? In končno, beseda socialist, socializem, znači filozofijo in sugestira mednarodno somišljeništvo, kar je življenskega pomena za vsako stranko, ki hoče biti v borbi za ljudska prava v teh težkih dneh. Mi ne moremo žrtvovati te filozofije na ljubo kakemu nezanesljivemu unijskemu vodju liberalnega tipa kakor je Frank Polk, na katerega sedaj Mr. Willard apelira, da naj prevzame vodstvo, kakor je prej apeliral na Mr. Boraha. Dokler ne dobimo prave farmarske-delavske stranke, in v tem slučaju imena ne bodo dosti pomenila — je za nas najbrž edino pametno, da se držimo imena, ki nam je dajalo inspiracije, ki je navajalo pristaše v toliko požrtvovalnosti ter jih pridržalo v akciji tako dolgo, da smo dosegli pozicijo, na kateri smo širom dežele edina efektivna opozicija proti republikanski stranki.

***

Božična darila

"Navada je železna srajca", in ena navada, ki jo trgovine na vso moč negujejo, so "božična darila". Kupi darila svojcem in tudi ožjih prijateljev ne smeš pozabiti. Za božična darila potroši ameriška publika več sto milijonov dolarjev vsako leto. Navada ni slaba, toda je preveč komercializirana in donaša profit v glavnem veletrgovinam. Cene so navadno višje in ljudje potrošijo milijone tudi za stvari, ki nikoli nikomur ne koristijo.

Vsakdo nima sredstev, da bi razveselil svojce z darili. Morda je bila bolezen v hiši, morda ni bilo zaslužka, morda so izpraznile denarnico druge nadloge. Ta neprilika obiskuje samo delavce. Tisti, ki spravljajo profit delavčeve produkcije, kupujejo svojcem in prijateljem reči, vredne tisočake in desetisočake. Tudi "božična sezona" priča, da sta dva božiča, eden za reveže, drugi za bogatine.

***

Promet železnic v mestu New York

Na uličnih, naduličnih in poduličnih železnicah v mestu New Yorku se je v teku enega leta vozilo tri milijarde dve sto petintrideset milijonov dve sto tisoč ljudi (3,235,200,000). To je precejšnje število in četudi voznina ni visoka, se pri toliki množici nabere v milijone in tudi v milijone dobička za privatne družbe.

Brookwood na "črni listi"

Ameriška delavska federacija proti delavski šoli.

Brookwood Labor College je šola, namenjena delavskemu gibanju. V nji se trenirajo delavski govorniki, bodoči unijski odborniki in sploh dijaki, ki žele več znanja o socialnih problemih. Naravno, da je v takih šolah precej "radikalizma", kajti čemu naj bi drugače sploh nastajale? Podpira jo mnogo unij s štipendijami in drugače. Ustanovljena je bila l. 1921 v Katonah, Brookwood, N. Y. Dijaki živijo v šolskih stanovanjih, kajti Brookwood Labor College je rezidenčna šola. Oni si kuhajo, obdelujejo vrt in opravljajo tudi druga dela. Učni predmeti so, angleščina, psihologija, statistike, postave ki se tičejo delavcev in upravljanje teh zakonov (npr. odškodninske postave, delavsko zavarovanje, minimalni delavnik itd.), zgodovina civilizacije, socialni problemi, zgodovina delavskega gibanja, programi strokovnih unij, administracija, organizacija, strategija in taktika. Šolnina je \$450 na leto. Predsednik upravnega odbora brookwoodskega delavskega kolegija je James H. Maurer in tudi ostali člani odbora so predstavniki raznih unij. Trditev, da je ta šola unijam A. F. of L. sovražna, je torej neosnovana.

Umevno je, da se v predavanjih o omenjenih predmetih mnogokrat govori o A. F. of L., in da je njena taktika velikokrat kritizirana. Nekaj dijakov, katerim se pouk ni dopadel, so začeli to šolo razglašati za "boljševiško gnezdo", v katerem se kujejo zarote proti unijam Ameriške delavske federacije, posebno proti U. M. W. Podpredsednik A. F. of L. Matthew Woll, ki je velik reakcionar in pristaž taktike, katere edini cilj je boj proti "radikalizmu", je vzel to šolo posebno na piko, uvedel je "preiskavo" in potem poročal seji eksekutive A. F. of L., da je unijam sovražna in škodljiva. Predlagal je, da jo eksekutiva uradno razglasi za tako in priporoči unijam, da ji odtegnejo vsako podporo. Njegov predlog je bil sprejet in potem ga je sprejela tudi konvencija v New Orleansu. Predstavniki šole so apelirali, naj se jih preje zasliši, a ne eksekutiva, niti konvencija, jih ni hotela čuti. Brookwoodska šola je bila torej obsojena brez da bi se ji dala prilika zagovora. Sklep Federacije ji bo seveda škodoval gmotno in drugače, kajti sedaj je na "črni listi" in je glasom njenega sklepa, oziroma tolmačenja Ameriške delavske federacije "unijam sovražen učni zavod".

Neglede na mnenje eksekutive A. F. of L., je šola kakor je v Brookwoodu delavstvu potrebna. Naloga članstva unij in tistih odbornikov, ki se tega zavedajo je, da ji toliko bolj pomagajo v tej krizi.

HANS KIRCHSTEIGER:

POD SPOVEDNIM PEČATOM

(Roman, poslovenil E. K.)

(Nadaljevanje.)

Duhovnik je obljubil, da pomiri umirajočega, dasiravno ni vedel, kako pojde z nožem. Kajti globoko je bil zaboden in čvrsto je tičal v težko dihajočih prsiah. Ako bi ga bil izvlekel, bi moral ranjenec umreti isti hip. Kaplan pa je moral sedaj misliti na to, da podeli umirajočemu izpovedancu še enkrat odvezo. V kotu med okni je viselo staro zarjavelo razpelce. Hercog je stopil na klop. Krepko je potegnil, pa je raztrgal trak, s katerim je bilo privezано. Stopivši na tla, je odpihnil prah s križa, pa ga je pomolil Mihi, da ga poljubi. V imenu njega, ki je še na križu molil za svoje morilce, je izrekel besede odpuščenja in kesanja. Potem je še enkrat izrekel svečane besede odveze in sveti mir je ožaril lice umirajočega.

Nemirno se je oziral kaplan po vratih. Mučilo ga je, da še ni bilo cerkovnika s svetim oljem. Kajti bil je zadnji čas, da dobi umirajoči Miha zadnje pomazanje.

Naenkrat se je ranjenec dvignil z zadnjo močjo svoje mladosti. Srepro je zrl kaplana v obraz: "Kajne, da storiš, kar si mi obljubil — da — duhovnik si — ti ne smeš lagati — nož — mlinarjev nož —"

Čvrsto je pograbil z obema rokama za ročaj — potegnil je — — — Padši na znak, je pomolil Miha kaplanu okrvavljeno morilno orodje. Debel curek krvi se je izlil iz rane — oči so ugasnile — "oče, odpusti mi" — so bile njegove zadnje besede.

To se je zgodilo tako hitro, da kaplan ni mogel preprečiti. Njegov črni talar je bil ves pobrizgan s krvjo. Mrtev je ležal Miha pred njim. Ali je bil samomorilec? Ali ni sam povzročil svoje smrti, ker si je potegnil nož iz rane? Še so držale njegove roke orodje, ki ni smelo izdati morilca, da ne pripravi nesreče nad njegovim lastnim detetom in nad celo družino. Pazno je ločil kaplan mrličeve roke od noža in pri svitu svetilke je lahko čital na lesenem ročaju besedi: Jožef Gros.

Ime novega mlinarja.

S tresočimi rokami je zavil krvavo orodje v svojo belo žepno ruto, ki je hitro vsesala kri, pa ga je vtaknil v zadnji žep svojega talarja.

Potem je zatisnil mrliču oči in ga je poljubil na čelo. Kakor biser mu je kanila solza na blede lice mrtveca.

Hercog je pristopil k vratom in ko jih je odprl, je dejal ljudem, ki so čakali zunaj: "Končano je."

Plaho so vstopili. Na pol radovedni, na pol bojazljivi so ogledovali mrliča.

"Ta si davi tudi ne bi bil mislil tega — pa kako leži — — Jezus, Marija, koliko krvi!"

Vse te opazke je hitro odrezal kaplan s tem, ko je pokleknil in začel moliti.

"Oče naš — — gospod, daj mu večni mir . . ."

Vsi navzoči so posneli njegov primer. Cela izba je bila polna klečečih molilcev in vsaki novi prišlec je pokleknil med vrati ali pa v veži.

Veličanstvo smrti je prepođilo vinske megle iz razgretih glav in svečano, kakor v cerkvi, resno kakor pri mrtvaški maši, se je glasila soglasna molitev.

Iz svatovske sobe pa se je vmešaval poskakujoči takt plesnih napevov, petje in skakanje med molitev, ravno tako kakor da se bori pustni torek s pepelnično sredo.

Ali ne le, da je prodirala godba dol. Tudi glasna molitev je našla svojo pot v plesno dvorano. In sedaj je vsakdo vedel, kaj pomeni molitev. Par za parom je nehal plesati ter je sedel k mizi, ali pa je zapustil neprijetno hišo z mrličem. Samo nekateri najrazuzdanejši, ki se posmehujejo življenju in smrti, so hoteli šele prav veselo zaplesati. Toda godci so pospravili gosli in trobente v zavoje iz mehke telečje kože, zbrali so se pri prazni mizi in so si razdelili zaslužek.

Hitro se je izpraznila plesna dvorana. Samo mlinar in njegova žena Cenka sta še sedela tam. Saj tudi nista mogla oditi; noge ju ne bi bile nosile. Ko sta naenkrat zaslišala mrtvaške molitve, sta oba začutila, da ju je nekaj zbadlo in nehote sta se oba prijela za srce. Od srca pa je zdrsnila mlinarjeva roka dol k pasu, kjer je visel mali žep za mož. Bil je prazen; tipajoči prsti niso našli noža. Tresoča roka je naznanjala po razburjenih živcih srcu: "Morilec si!", glavi pa: "Izgubljen si; nož te izda."

In tudi Cenkina roka je trudna padla raz utripajoče srce, pod katerim je že živelo dete umorjenega. Sedela sta drug poleg drugega, pa vendar sta si bila neskončno oddaljena. Oba sta imela toliko opraviti z lastnimi groznimi mislimi, da nobeden izmed obeh ni mogel niti slutiti skrbi drugega.

Nepotprežljivo je čakal krčmar, da konča kaplan mrtvaško molitev, kajti mrliča ni mogel, bolje rekoč ni hotel obdržati v hiši.

Ko je videl, da je Miha umrl, je poslal hlapca s svetilko na dvorišče po nosilnico za travo, s katero nosijo ob sv. Lovrencu seno s planinskih travnikov v stoge.

"V koči za vozove mora biti kaj takega," je dejal.

Prinesli so nosilko pri zadnjih vratih, ravno ko je natakaraica prihitela skozi sprednja.

Krčmar jo je že začel zmerjati, kje da se potepa in zakaj ne ostane pri delu. Ona pa ni poslušala njegovega togotenja, temveč je s pretrganimi besedami povedala kaplanu, da dolgo ni našla cerkovnika. Končno je čutila nekaj smrčeečega poleg cerkovnikove hiše; to je bil mežnar, ki je bil tako pijan, da ni našel hišnih vrat, pa je legel v travo. Ko ga je toliko pretresla, da se je zbudil, nista mogla najti cerkvenega ključa, akoravno sta preiskala vso izbo. Gotovo ga je imel cerkovnik v žepu, pa ga je izgubil.

"Seveda ne bi bil mogel pomagati ne cerkovnik, ne ključ," se je tolažil kaplan.

Miha je umrl v miru tudi brez zadnjega pomazanja.

Gostilničar je silno hitel, da spravi mrtvega gosta iz hiše. Nosilnico so prinesli v izbo, položili so mrliča nanjo, pa so ga privezali z vrvmi. Kaplan je vzel eno izmed razmetanih brisalk ter je z njo pokril mrtvečevo lice. Gostilničar ga je debelo pogledal, pa je vzel brisalko. Kako lahko bi se jo izgubilo in tedaj tucat, ki je bil tako natančno sestavljen, ne bi bil popoln.

Štirje hlapci so vzdignili čudno breme. Eden je šel naprej s svetilko. Kaplan jim je sledil; tukaj ni imel ničesar več opraviti. Na stenskem žeblju je pač opazil župnikov klobuk; pustil ga je mirno tam, kjer je visel. Ko so prišli pred hišna vrata, je opazil, da

so zavili z mrličem na levo proti cerkvi. Hitro je stopil za njimi, pa je vprašal:

"Kam pa ste se namenili?"

"V mrtvašnico naj ga odnesemo, je rekel gostilničar," je odgovoril prvi nosilec, ne da bi se ustavil.

Ta mrtvašnica pa ni bila nič drugega, kakor k cerkvi prislonjena lesená baraka, shranišče za deske, s katerimi se je pozimi pokrivalo kamneni pod v cerkvi. Grobar pa je imel tam svoje lopate in vrvi, s katerimi je spuščal krste v grobove. Kvečjemu vsakih deset let je prišel sem mrlič in tedaj je bil samomrilec.

"Tam bi ležala sedaj Lenka, ako je ne bi bil rešil," je mislil kaplan. A tudi Miha, čegar dušo je rešil, ni smel priti v ta nedostojni kraj. To je moral preprečiti.

"Ljudje, kaj pa vam prihaja na misel? Kaj ni bil mrtvec vaš dobri tovariš? In sedaj bi ga kakor človeka, ki se je sam obesil, vtaknili v tisto luknjo, kjer bi ga še lahko požrle podgane?"

"Seveda, prav imaš," je odgovoril tisti, ki je nosil svetilko.

"Torej ga odnesite tja, kjer je prostor zanj," je ukazal kaplan.

"E, kam pa?" so vprašali nosilci.

"Kaj ne veste tega? Glejte, toliko let je služil Miha doli v mlinu, pa se je trudil in mučil za mlinarjeve. Menda sme tudi v smrti odpočiti nekoliko dni tam. Ali mislite, da ne? Kaj bi vam bilo všeč, ako umrjete, pa bi vas enostavno vrgli iz hiše, kjer ste dannadan težko delali?"

"Seveda, prav imaš že. Ali dol v mlin je hudirjeva pot. In težak je Miha tudi. Pa kar strah je skoraj človeka — po noči z mrličem."

"Grem pa z vami, da vam pomagam nesti."

"Le ostani, duhovni gospod! Saj bi nas bilo res sram, če ne bi storili te prijaznosti svojemu ubogemu mrtvemu tovarišu. Fantje — primite! — Tako. — Lahko noč, duhovni gospod!"

Tako je dejal najmlajši.

Žalosten izprevod je odšel v temno noč. Kaplan je postal in pogreznjen v misli, je gledal za njim. Kakor veša je plavala svetilka in kmalu je izginila za zavojem ceste. Semtertja se je zglasilo vriskanje vračajočih se parov s planin; a tako veselo ni bilo, kakor po navadi. Smrt je ognila dolino s svojim plaščem.

Kaplan je moral iti preko pokopališča, da pride domov. Kakor iz navade, je zavil k cerkvi. Vrata so bila odprta in tudi izgubljeni ključ je bil v ključavnici. Cerkovnik je bil, ko je odzvonil angeljsko češčenje, najbrže z eno nogo zopet v gostilni, ko je bila druga še v cerkvi. To ni bilo čudno; saj se mu je postreglo v krčmi brez denarja, kakor gospodu župniku.

Hercog je vstopil v cerkev ter je izmolil de profundis za Miho. A kmalu se je tresel mraza.

Nekoliko minut — in bil je zopet preko zidu v svoji hladni sobi, pa je pohitel, da pride v toplo posteljo. Ko je odložil talar, je padel nož na tla, da je zažvenketalo. Pobral ga je in položil v mizničo, ki jo je pazno zaprl.

Že so se javljale na vzhodu prve rdečkaste barve novega dneva, ko je zaspal in prvi petelinov klic na dvorišču ga ni mogel več zbuditi.

A v miznici je ležal okrvavljeni nož z odlomljeno ostjo.

Ako bi hoteli pisati mikaven roman, bi imela fantazija dosti snovi za zanimiv kriminalen slučaj: Odlomljeno ost najdejo pri razudenju. Kuharica, ki

preiskuje skrivoma kaplanova pisma, najde krvavi nož. Kaplan, ki ga pokličejo za pričo pred sodišče, pride v zadrego; dolžnost pričanja in spovedni pečat si sovražno nasprotujeta. Končno je duhovnik žrtev spovednega pečata—v malem Janez z Nepomuka . . .

Ker pa ta spis ni plod bolj ali manj živahne fantazije, temveč pripoveduje vsaka vrstica samo resnične dogodke, mora potrpežljivi čitatelj odpustiti nedostajanje mikavnih in razburjajočih momentov. Resnica sama naslika morda še temnejšo sliko, kakor bi jo mogla najbolj razgreta fantazija.

(Dalje prihodnjič.)

Aktivnosti delavske kulturne organizacije "Svoboda"

Delavska kulturna in športna zveza "Svoboda, ki deluje na Slovenskem, je ena delavska organizacija v Jugoslaviji, ki vzlic velikim oviram beleži vseskozi lep napredek v svojem delovanju. Pridruženi so ji razni delavski dramski klubi in odseki, pevski zbori, športni klubi itd. "Svoboda" je socialistična organizacija, ki deluje na prosvetnem in športnem polju. V prihodnjem letu začne izdajati svoj mesečnik in ustanovila bo "Cankarjevo družbo" v svrhu izdajanja knjig.

Socialistična "Delavska Politika" z dne 21. novembra poroča o delovanju "Svobode" sledeče:

V nedeljo 11. novem. je imela "Svoboda" sejo svojega širšega odbora, v katerem so zastopane vse važne podružnice "Svobode". Že dolgo ni imela nobena naša organizacija tako enodušne in delovne konference, kakor je bila ta. Vsa debata stvarna, v vsej debati se je izražalo enotno hotenje in vse se je sklenilo soglasno.

V poročilu centrale se je ugotovilo, da "Svoboda" v celoti napreduje tako po številu članstva kakor tudi po vsebini svojega izobraževalnega dela. Predsednik Zveze pevskih društev s. Selinšek iz Maribora je pri debati o zedinjenju pevskih in kolesarskih društev s "Svobodo" rekel med drugim sledeče: Če bi "Svoboda" vedno tako delala kot v zadnjem letu, bi Zveze pevskih društev sploh ne bilo in če bo "Svoboda" v bodoče tako pridno in pravilno razvijala svojo delavnost, bodo gotovo vsa delavska kulturna društva v Sloveniji prišla prej ali slej pod okrilje "Svobode". Širši odbor je zato tudi sklenil, da ne prekine pogajanj z Zvezo pevskih in z Zvezo kolesarskih društev, ker upa, da bo z njimi le prišlo do sporazuma. Brez ozira na to bo "Svoboda" razvijala vso svojo delavnost v vseh panogah kulture. Razmerje med centralo in podružnicami je dobro. Edino za podružnico v Litiji je plenum sklenil, da centrala preišče njeno delo in jo skuša obnoviti kot res pravo delavsko kulturno organizacijo.

K točki: Bodoči delovni program "Svobode" je konferenca odobrila tozadeven proračunski predlog centrale. Po tem predlogu se bodo formirale podzveze, v kolikor še niso. Sklicali se bodo v kratkem času občni zbori dramatične, knjižničarske, pevske in športne podzveze. Delavske telovadne enote priredijo tečaj vaditeljev iz cele Slovenije. Za dramatično podzvezo je konferenca določila spored iger, ki jih priporoča vsem podružnicam, da jih igrajo. Obenem priporoča konferenca vsem podružnicam, da pričnejo z delovanjem "Sprech-chorov" — deklamatorskih zborov. "Svoboda" bo pričela organizirati tudi otroke. Za pevске zборе je centrala izdala 12 delavskih pesmi, ki jih

bodo podružnice kmalu dobile. O vsem tem pošlje centrala posebno okrožnico vsem podružnicam.

S 1. januarjem začne redno izhajati list "Svoboda", ki bo v svojem prvem delu poljudno propagiral socializem itd., v svojem drugem delu bo pa prinašal material za razne podzveze "Svobode", priobčeval poročila podružnic, povedal, kaj je v njihovem delovanju dobrega in tudi kaj je slabega, eno stran v listu se da na razpolago delavskim kulturnim društvom, ki še niso včlanjena v "Svobodo", da na ta način dela za medsebojno zблиžanje in končno ujedinjenje. Vsako številko bodo krasile slike. List bo redno izhajal, ker se bo tozadevna proračunska postavka vporabljala izključno le za list. List bo izhajal mesečno. Številka bo stala za člane Din 1.—, za nečlane Din 2.—. Zato morajo z novim letom vse podružnice odračunavati centrali Din 3.— članarine.

Kongres in slovesna proslava 10-letnice "Svobode" bosta prihodnje leto v februarju ali marcu.

Za proslavo 10-letnice Cankarjeve smrti in 50-letnice njegovega rojstva je plenum naročil vsem podružnicam, da morajo proslaviti Cankarja na najlepši način, ki ga zmorejo posamezne podružnice. Tozadevno dobe vse podružnice posebno okrožnico. Celokupna zveza "Svobode" pa proslavi spomin velikega Cankarja s tem, da skupno z razrednimi strokovnimi organizacijami ustanovi društvo Cankarjeva Družba, ki bo vsako leto izdala 4 knjige: koledar (delavsko pratiko), 2 leposlovni pripovedni knjigi, to je predvsem socialne romane in eno poljudno znanstveno knjigo o socializmu, naravoslovnih vedah in podobnem. Te 4 knjige bo dobil vsakdo, ki bo plačal Din 20.— letne članarine. Čim bodo izdelana pravila, bo sklican občni zbor Cankarjeve družbe, ki bo v nasprotju s klerikalno Mohorjevo in nacijskolistično Vodnikovo družbo skrbela za izobrazbo najširših plasti delavnega ljudstva v duhu socializma.

Pri točki razno je plenum odobril sklep ožjega centralnega odbora, da je novi tajnik s. Pezdur in novi blagajnik s. Moretti. Po možnosti naj centrala organizira delavski šahovski turnir za Slovenijo.

V splošnem navdušenju nad dosedanjim napredkom "Svobode" in za še živahnejše delo v novem letu, ko dobimo lep list "Svoboda" in Cankarjevo družbo, je ob pol 6. uri zvečer zaključil predsednik to uspelo konferenco s "Svobodaškim" pozdravom "Delu čast in oblast."

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Zapisnik konference JSZ. za zapadno Penno, ki se je vršila v Braddocku, bo gotovo priobčen v prihodnji številki. Nam je žal za to zakasnitev in prizadete prosimo, da nam jo oprostite.

Girard. — Poročilo prišlo dan prepozno za objavo v prejšnji številki.

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLENDAR

Na drugi strani platnic v tej številki je objavljena vsebina Ameriškega družinskega koledarja za l. 1929. Iz nje razvidite vrednost te knjige, ki gotovo ni majhna.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

NAŠ POKRET V ZAPADNI PENNSYLVANIJI.

STRABANE, PA. — Težke razmere, v katere so pahnjeni premogarji na poljih mehkega premoga, in pa zaradi stavke, brezposelnosti ter stagnacije v raznih drugih obratih naše gibanje ni šlo tako naprej kot bi želeli. Ti vzroki so ga primorali nekako v zastoju, kajti v slabih časih so delavci za konstruktivno socialistično delo nekam indiferentni. Če to priznamo, povemo resnico, katera nam ne more škodovati.

Bolj logično bi bilo, če bi delavstvo v velikih industrialnih bojih postalo čimbolj energično ter storilo vse, da bi dalo svoji borbi kolikor mogoče ognjevitosti. V tem slučaju pa je bilo ravno narobe — poparnost je zasegla delavce in jih drži v objemu.

Sempatam, ko se ljudje pogovarjajo, čemu taka brezbriznost, slišite nekatere radikalce filozofirati, da delavci niso še zadosti lačni, da se bi borili za boljšo bodočnost. Ko bodo toliko izstradani, da bodo cepali po cestah, tedaj šele se vzbudi v njih pravo uporniško razpoloženje. To ni resnično, drugič pa se tisti, ki tako govorijo, sami silno trudijo, da se izogonejo "priložnosti" cepati po cestah. In kadar začno ljudje v resnici padati, pade morala delavske bojevnosti še nižje. Čemu naj bo potrebno zagaziti zopet v mizerijo samo zato, da bi prišli ponovno v položaj, v katerem bi primeroma "dobro" služili ter se lahko trikrat na dan do sitedga najedli? Mar ni tisočkrat bolj pametno, da delavec obvaruje kar ima, in se bori naprej, da si izboljšuje življenske razmere?

Veste kaj je delavcem treba? Več misliti, več organizirano delati, več razpoloženja za bratstvo in slogu! Sedaj jih ovirajo v napredku razne slabe lastnosti, med njimi zavist, nevošljivost, nesloga, sovraštva itd. Takrat, ko misliš, da se nam ne godi prenapačno, takrat skrbi, da se bo vsem delavcem godilo še boljše. Ne čakaj, da se ustvarijo razmere, v katerih bi cepali vsled pomankanja ter tiranstva, ker to ni pametno, ne radikalno, ne delavsko.

Tudi v Canonsburgu je šel naš pokret skozi krizo, ki nas je vrgla nekoliko nazaj, ni pa nas uničila. To naj bo povedano na ves glas onim, ki so želeli pogin organizaciji ter gibanju, kateremu je usojeno življenje. Zgodovina te naselbine še ni omadeževana napram delavskemu razredu, in če bo kedaj v bodoče, bodo odgovorni zato vse drugi ljudje, ne pa tisti, ki so dvignili v nji pokret na tako visoko stopnjo, da je dobila v delavski javnosti tudi naselbina sama sloves vsled delovanja sodrugov in somišljenikov.

John Terčelj.

VAŽNA SEJA SPRINGFIELDskega KLUBA J. S. Z.

SPRINGFIELD, ILL. — Člani in članice kluba št. 47 JSZ. so vabljeni, da se polnoštevilno udeležijo letne seje v nedeljo 16. decembra po seji društva SNPJ. Imeli bomo volitve odbornikov za prihodnje leto in sklepanje glede priprav za našo priredbo, ki se vrši v nedeljo 23. dec. v Carpenters Hall.

Sodrugri in sodruginje, upoštevajte to naznanilo in pridite vsi na sejo. — *Jos. Ovca*, tajnik.

IZ MONTANE.

Razmere med premogarji.—Glasovanje o novi mezdni lestvici.—Čemu ne ponujajo službe tudi Thomasu? — O volilnem rezultatu v Montani.

RED LODGE, MONT. — Dne 5. decembra so se premogarji 27. distrikta U. M. W. of A., ki vključuje premogovnike v Montani, izrekli proti predloženi mezdni lestvici, ki določa \$7.19 dnevne plače za minerje (nekaj nad dolar manj kot dosedanja plača), strojni rudarji (machine men) pa bi prejeli od \$7.75 do \$9.25; plača teh je uravnavana po sposobnosti in količini dela, ki ga opravijo. Kontraktni delavci bi prejeli 16c od tone nakopanega premoga manj kakor dozda.

Po skrahiranju splošne stavke premogarjev na poljih mehkega premoga v Pennsylvaniji in Ohiju je vodstvo unije U.M.W. sporočilo distriktnim ter okrožnim organizacijam, da naj se sporazumejo z operatorji kakor najbolje morejo. In tako so se začela pogananja med operatorji ter predstavniki unije po distriktih. V Indiani posebej, v Illinoisu isto, v Kansasu itd. V Wyomingu so premogarji sprejeli isto lestvico, kakor so jo premogarji v Montani dne 5. dec. odklonili. Glasov zanj je bilo v Montani oddanih 679, proti pa 1,201. V Red Lodge je glasovalo 234 rudarjev zanj in 140 proti. V Bearcreek-Washoe se je izreklo zanj 205, proti pa 227 premogarjev. V okrožju teh dveh krajev je bila večina, četudi majhna, za sporazum kakor je bil predložen rudarjem. Premogarji v okrožju Roundup pa so oddali za novo lestvico, torej za znižanje plače, le 97 glasov, proti pa 649. Večina v splošnem je torej proti znižanju. To pa ni pomenilo, da lahko delamo naprej po plačilni lestvici kakor je bila dozda, kajti družbe hočejo znižanje, in ko to pišem, rovi "počivajo". Premogovniške družbe v tem distriktu so združene. Če se zavzamejo za znižanje plač, tedaj pač lahko delavce prisilijo na svoje pogoje, ker je na strani kompanij argument, da so plače premogarjev znižane povsod, in čemu ne bi bile še v Montani! Premogar naj torej plača poraz, plača naj anarhijo v premogovniški industriji in prevzame naj nase vse nadloge, ki so v zvezi s takimi krizami. Dne 8. dec. je Northwestern Improvement Co. naznanila svojim premogarjem, da ni več odgovorna za njihovo orodje, kajti rovi ne obratujejo, zato naj ga poberejo ven. Rudarji naznanila niso upoštevali, ker so smatrali, da stvar ni tako resna kakor jo je hotela prikazati družba.

Na dan volitev 6. novembra so volilci v Montani jako dobro pokazali, da med republikansko in demokratsko stranko ni razlike. Oddali so precejšnjo večino Hooverju, ki je republikanec, in pa demokratu Ericksonu, ki je bil ponovno izvoljen za gubernerja. Za senatorja je bil ponovno izvoljen demokrat Burton K. Wheeler. Montanska večina je še vedno demokratska-republikanska. Nekaj mandatov daje republikancem in nekaj demokratom. Tako sta sita volk in ovca. Ta primera ne velja, ker demokratska in republikanska stranka sta eno — obe sta volk! Ovca pa so volilci, in ti plačajo toliko, da niti zračunati ne morejo.

Norman Thomas je dobil v Montani 1,667 glasov, komunist Foster pa 563. Hoover je dobil za svojega

najvišjega elektorja 113,000 glasov, Smith pa 78,000. Iz tega je razvidno, da naša stranka v Montani v tej kampanji ni bila v najboljšem položaju, ako se pomisli, da je svoječasno imela pod svojo upravo največje montansko mesto Butte, odbornike v par drugih mestih in tri angleške liste. Ampak v povojni dobi značijo te volitve zanjo napredek in bo šla prav gotovo zopet navzgor.

Čital sem v listih, kako so po volitvah ponujale kapitalistične družbe poraženemu demokratu Smithu službo s plačo okrog \$50,000 na leto. Čemu jo niso ponujale tudi Norman Thomasu, ki je sposobnejši kakor je Smith, kajti marsikdo izmed demokratov, republikancev in progresivcev je priznal, da je izmed vseh predsedniških kandidatov, če se jih upošteva kot osebe, socialist Thomas najspodobnejši? Pa mu ni po volitvah nihče ponudil \$50,000 ali več na leto. Delavci, ali veste zakaj? Zato, ker je bil VAŠ kandidat, Smith in Hoover pa kapitalistična. Prišel bo čas, ko bo ameriško delavstvo znalo razumeti take "šale" in bo glasovalo ZASE in s tem za kandidate kakor je Thomas, ne pa za Wall Street in s tem za njegove lakaje kakor sta bila v prošlih volitvah Hoover in Smith.

Tudi premogarji smo deležni "prosperitete", kot je bilo v tem in drugih listih že mnogokrat poročano, in zato nam ponujajo znižanje plač. Dosedanje so bile kajpada "previsoke", in ker je že itak zadosti kapitalistov in s tem izkoriščevalcev, ni potrebno, da bi še mi — premogarji — šli v Rockefellerjev in Mellonov razred. In tako delamo ali pa počivamo zato, da ostanemo i v bodoče med proletarci. — *K. Erznožnik.*

NE POZABITE NA DISKUZIJU V KLUBU ŠTEV. 1 J. S. Z.

CHICAGO, ILL. — V četrtek 13. decembra v klubu št. 1 diskuzija o predmetu, "ali more biti dober socialist dober katoličan in obratno", ki jo otvorita s kratkimi referati Ivan Molek ter F. Godina. V razpravi bo dobil lahko vsakdo besedo. Povabite s seboj prijatelje. Vstop vsakemu dovoljen. — *P. O.*

STRANKIN REFERENDUM O USTAVI BO KONČAN 15. DECEMBRA.

Rezultat glasovanja o novi strankini ustavi morajo poslati tajniki klubov ter strankinih organizacij tajnikom državnih organizacij do 21. decembra. Glasovanje se zaključí s 15. decembrom. Na glasovnici je označena vsaka točka novih pravil zase, in o vsaki glasujete za ali proti separatno. V informacijo tajnikom naj služi sledeče: Glasovanje konča 15. decembra. O rezultatu morajo strankine lokalne organizacije sporočiti tajniku svoje državne organizacije najpozneje do 21. decembra, tajniki državnih organizacij pa morajo poslati poročilo gl. uradu do 27. decembra.

Ena temeljnih sprememb v novi ustavi je forma organizacije. Strankini lokali in klubi federacij ostanejo kakor dozdaj, toda stranki se bodo lahko pridružile tudi unije, podporne organizacije, kooperative in razna društva v celoti. Sedanja ustava določa, da morejo biti člani stranke le tisti, ki se ji pridružijo posamezno. Druga sprememba je članarina, ki bo za strankine postojanke nižja kakor sedaj, toda sprememba stopi v veljavo, ako bo ta točka sprejeta, šele enkrat na pomlad. Želja mnogih aktivnih sodrugov je, da se članstvo izreče za novo ustavo, ki strankinega programa nič ne spremeni, pač pa formo organizacije. Strankini eksekutivi in narodnemu odboru daje veliko

več moči kot jo ima po sedanjih pravilih, in to iz vzroka, da ne bo v političnih bojih ovirana, kakor je sedaj. Demokratska, republikanska in druge stranke dajo svojim odborom mnogo več moči kakor jo ima naš, in to je treba upoštevati. Tisti, ki so novi ustavi nasprotni, pravijo, da jemlje članstvu vodstvo oziroma odločilno besedo, ker bo referendum v bodoče le malokdaj v rabi. To so seveda sedaj le argumenti. Kot se glase dosedanja poročila, se bo članstvo izreklo za novo ustavo z veliko večino, ker smatra, da bo mnogo pripomogla k pojačanju socialistične stranke.

"ŽENITEV RADI PREMOŽENJA" V BRIDGEPORTU.

BRIDGEPORT, O. — Kot je bilo že poročano, vprizori klub št. 11 JSZ. v soboto 29. decembra v Slovenskem domu v Boydsvillu igro v dveh dejanjih "Ženitev radi premoženja". Igralsko osobje se pridno vadi, da bo vprizoritev čimboljša. Program se prične izvajati ob 7. zvečer. Prva točka bo pojasnilo o sporedu ter pozdravni govor. Temu sledi mladinski orkester dr. št. 13 SNPJ., ki zaigra Marseljezo, nato se začne igra. Med prvim in drugim dejanjem ter po igri bo igrala naša znana mlada devetletna prijateljica, ki jo boste gotovo veseli, razne komade na glasovir, med njimi "Kje je moj mili dom", "En hribček bom kupil", "Moja teta je umrla", "Oj ti Polončica", "Pojd' mo na Štajersko" itd. Po programu sledi prosta zabava in ples.

Ker naš klub upošteva slabe delavske razmere, v katerih žive naši premogarji radi dolgotrajne stavke ter brezposelnosti, je določil najnižjo mogoče vstopnino, ki je, za moške 35, za ženske 25c, in za otroke do 12. leta 10c.

Vabila so bila poslana desetim društvam, in vabljeni so vsi rojaki tega okrožja, da pridejo na to predstavo, katera naj bo uvod v večje kulturno delovanje v našem mestu. To je prva večja klubova prireditev, in vršila se bo ob triletnici njegove obnovitve. Pričakujemo velike udeležbe, prvič ker bomo nudili dober program, drugič ker bomo skrbeli, da bo potrežba v razmerah v kakršnih smo čimboljša, in tretjič, ker je ta priredba namenjena dobri delavski stvari. Naslednji dan se vrši v isti dvorani zborovanje zastopnikov vzhodnoohijske Konference JSZ. — Na svidenje v soboto 29. dec. v Boydsvillu. — Vabi odbor kluba št. 11 JSZ.

ČLANSTVU J. S. Z. V DETROITU.

DETROIT, MICH. — Člani kluba št. 114 so vabljeni, da se sigurno udeleže letne seje v nedeljo 23. dec. ob 9. dopoldne na 116 Six M. Rd. Izmed važnih točk sporeda bodo volitve klubovega odbora, zato je potrebno, da ste vsi prisotni. One, ki so zaostali s prispevki (članarino), prosim, da jo poravnajo, da dobi novi tajnik knjige ter seznam članov v redu, to je, s poravnano članarino do konca tega leta.

Jože Menton, tajnik.

OPERA "TURJAŠKA ROZAMUNDA" BO PONOVLJENA 30. DECEMBRA.

CLEVELAND, O. — V nedeljo 30. decembra ponovi pevski zbor "Zarja" v Slov. nar. domu opero "Turjaška Rozamunda". Ta dan bi imelo dram. društvo "Ivan Cankar" vprizoriti igro, toda je od te predstave odstopilo, da ima tako "Zarja" priliko ponoviti to opero v čimkrajšem času. — *L.*

DRUGA RAZSTAVA PERUŠKOVIH SLIK V CHICAGU.

CHICAGO, ILL. — Gotovo je marsikdo radoveden, kako se je odzvala slovenska naselbina v Chicagu ter okoliški rojaki k drugi razstavi oljnatih slik, katere so delo umetnika H. G. Peruška. Prva se je vršila 20.—26. decembra 1926 v dvorani SNPJ. v Chicagu, in to je bila prva razstava Peruškovih slik med Slovenci. Naslednje so bile v Clevelandu, Milwaukeeju, Elyju in Chisholmu. Z nekaj slikami pa je Perušek zastopan skoro na vsaki večji in na mnogih manjših razstavah slik ameriških slikarjev.

Druga razstava Peruškovih slik v Chicagu se je za Slovence vršila v soboto in nedeljo 8.—9. decembra v dvorani SNPJ. Oglašana je bila, v kolikor je znano poročevalcu Proletarca, le v Prosveti in v temu listu — v Prosveti pač največ in mnogo, ker je dnevnik. Storila je torej kolikor je kot list največ mogla.

Odbor razstave je bil primeroma velik, delali pa so le nekateri, kot je pač običaj v takih slučajih. V eksekutivni odbora so bili Louis Beniger, Jacob Zupančič, D. J. Lotrich, Anna Golob in R. J. Zavertnik, v odboru pa Frank Alesh, Paul Berger, Theodore Cvetkov, dr. A. Furlan, Filip Godina, A. Kobal, I. Molek, B. Novak, John Olip, Joško Oven, Chas. Pogorelec, Anton Slabe, Fr. Stonich, F. S. Tauchar, Angeline Tich, M. J. Turk, Mary Udovich, F. A. Vider, Anna Vogrich, Joseph Werschay, Jože Zavertnik, dr. John Zavertnik in Katka Zupančič.

Vseh slik je bilo razstavljenih nekaj nad 40. Že v soboto popoldne je prišlo v dvorano precejšnje število ljudi, udeležba zvečer pa je bila nepričakovano velika. Prisoten je bil tudi Anton Šubelj, ki je ob tej priliki zapel osem narodnih pesmi in s svojim petjem ter nastopu v gorenjski narodni noši zelo ugajal veliki večini navzočega občinstva, ki ga je zahtevalo še in še na oder.

Udeležba drugi dan je bila mnogo večja kot na prvi razstavi, toda ne tolikšna kakor v soboto. Na sporedu je bilo tudi nekaj koncertnih točk. Baritonist Ludvik Skala je zapel dve pesmi, znani tenorist "Save" Ivan Beniger dve, in sopranistka Julia Kochevar eno. Na glasovir jih je spremljala Mrs. J. Muha. Rojak Martinšek iz Milwaukeeja je zaigral zelo lepo nekaj izbranih komadov na harmoniko. Ta program je aranžiral največ predsednik pevskega zbora "Sava" Fr. Alesh.

V soboto je pripravljali odbor priredil v spodnji dvorani večerjo, oziroma banket, v počast našemu umetniku Perušku. Med gosti je bil tudi A. Šubelj. Odbor ni imel namena prirediti velik banket, ker je bil čas prekratek, a je bilo vzlic temu prisotnih okrog 70 oseb. Predsedoval je Louis Beniger, tajnik pripravljalnega odbora. Prvi je bil predstavljen Anton Šubelj, ker je moral potem v Waukegan, kjer je imel naslednji dan koncert. Povedal je eno "okroglo", kakršno se navadno pove, če ni "oblačno". Sicer pa ima Tone zelo veliko "marelo". Za njim so dobili priliko mnogi, da "kaj povedo", dasi govorniki na banketih najmanj povedo. Ampak navada je, da se jih kliče, — izbrane in včasih celo neizbrane. Tu so govorili Berger, Vogrich, Godina, Olip, Zaitz, Kobal, Vider, Cainkar, Oven, Katka Zupančič, D. J. Lotrich, I. Molek, B. Novak, Jože Zavertnik, H. G. Perušek itd.

Ker je dobro imeti pri takih prilikah tudi nekaj godbe, je zanjo poskrbel D. J. Lotrich. Igrala sta brata Sotosek iz Kansasa na harmoniki in "banjo". To je vsem ugajalo, razen hišnikov družini, ki privoščili ljudem ponoči tudi počitka, ne samo bankete in ples.

Važno poglavje vsakega banketa je kuhinja. Vsi zelo "porajtajo", kaj se kuha in kako so stvari pripravljene. Včasih se kdo spomni "žensk, ki delajo", in sem pa tam se jim tudi "zahvalijo", kar seveda ne olajša dela, niti ne zmanjša stroškov, zato se je to navado tukaj opustilo. Kuharice so bile enkrat omenjene mimogrede, in par žensk se je ustrašilo, da bo treba govoriti, pa so "pobegnile". Torej čisto domač špas. S postrežbo smo bili zadovoljni — vsaj meni se je zdelo, da so zadovoljni tudi drugi, ne samo jaz. Cena je bila nizka in za tak denar napraviti dobro večerjo, to ni lahka naloga. Kuhinjo je imela v oskrbi Angeline Tich, pomagale pa so Mrs. Frančiška Tich, Frances Vider, Mrs. Mary Hrast in Mary Udovich, stregli gostom pa sta poleg teh tudi Anna Golob ter Anna Vogrich.

Na razstavi je bilo prodanih 15 slik, kar ni malo če štejemo po odstotkih, toda malo, če vzamemo v obzir, da jih je bilo le 42 in da bi jo lahko kupil marsikdo; verjetno je, da bi jih bilo prodanih več, če bi bilo napravljeno v ta namen pred razstavo nekoliko pismene agitacije in tudi v listih.

V departmentu trgovini Fair na Adams in State St. je bila razstava oljnatih slik — menda so bile poslana iz Evrope, in to za prodajo. Navadna "komercialna" reč. Slike so lepe in cena jim je bila od \$50 do dva tisoč dolarjev. Med nami bi s takimi cenami nihče nič ne opravil. Kadar so Peruškove slike na razstavi med nami, jim je cena tako znižana, da nižje biti ne morejo, če hoče slikar, da mu je plačan vsaj material. SSPZ. je na tej razstavi kupila eno sliko, za katero je dala \$80.

Razen nje so vzeli po eno sliko Charles Pogorelec, Paul Berger, Frank Alesh, dr. A. Furlan, Andrew Miško, John Rudman, Anton Končan, Frank Udovich, Frank Molan, Katka Zupančič, Fr. Benchina, Anton Medved, društvo "Nada" števil. 102 S. N. P. J. in Rok Božičnik. — Na prvi razstavi so jih vzeli, Andrew Miško, Albina Logar, Joško Oven, Mary Oven, Andrew Kobal, Anton Černič iz Kenoshe, Angeline Tich (dve), Frank Omahen, John Olip (dve), F. A. Vider, John Thaler, Jacob Zupančič, Frank Stonich, klub št. 1 in SNPJ., ki jo je plačala pozneje. Skupaj na obeh razstavah je bilo prodanih za \$761, in sicer na prvi pred dvema leti za \$301 in na drugi za \$460, nekaj pa so jih rojaki vzeli med tem časom, tako da so jih v Chicagu pokupili za dober tisočak. Cleveland se je izkazal veliko bolje.

Umetnik Perušek mrzi vsako hvaljenje svojih slik, če je hvala z bizniškega stališča. Prodavanje se mu upira. Toda slike morajo vendarle med ljudi, da napravijo prostor novim. Če se bi moglo prodajo bolje aranžirati, — povabiti one, ki niso preveč v stiskah za cvenk, pa bi bile take razstave uspešnejše tudi iz tega vidika.

Rekli so mi, da razstava ni bila nič oznanjevana v "Novom Svijetu", dasi je bil njegov urednik v odboru. Tudi nisem videl, če je bilo o nji kaj priobčeno v "Novi Dobi", "Enakopravnosti" ter še v kakem listu razen omenjenih dveh, a pravijo, da ne. V Clevelandu so imeli poseben publicistiški odsek, ki je skrbel, da je bila razstava oglašana v vseh listih, in so jo tudi oglašali. Nič ne bi škodilo, če bi se pripravljali odbor v Chicagu več potrudil, da bi prišla stvar v razne liste. Zanašati se, da bi morali uredniki drugih listov "sami vedeti", ker vidijo naznanila v tem ali onem časopisu, je lahko dober argument, ampak k oglašanju ne pripomore.

Tako sem v splošnem navedel vse tako kakor se je meni zdelo, da je bilo z ozirom na to razstavo. Slika najbrž ne bo povsem ugajala, in ne silim, da bi morala viseti kje med lepimi na posebno vidnem prostoru. Naj gre kam v kot, da se nanjo čimprej pozabi.—K. T.

O COLLINWOODSKI "TIHOTI".

COLLINWOOD, O. — V tej naselbini je nekam tiho, od kar je bil razkrinkan "izdajalec socialističnih principov". Mnogi vprašujejo: "Kaj pa sedaj? Ali se ne bo nihče socialistov oglasil?" Kot že sporočeno, se vrši preiskovalna seja kluba št. 49 JSZ. v nedeljo 16. decembra ob 2. popoldne v društveni dvorani v S. D. D. Preiskovalni odsek bo potem dal poročilo, in iz njega boste videli odgovore in pojasnila na različna vprašanja, o katerih se bo razpravljalo in zaslisovalo na tej seji.

Kar se tiče mene, sem mnenja, da se nam s "kontra-odgovori" nikamor ne mudi, ker se voda še ni užgala in torej ni nevarnosti, da nas uniči požar. Počasi pride vse na dan in bo vse lepo pojasnjeno, ne da bi bilo zato treba "novih" preprirov.

Veliko se čita v vseh listih o izdajalcih raznih principov. Tudi tukaj jih precej poznamo, ne samo med proletarci, ampak tudi med onimi, ki se radi predstavljajo za vzvišenejša bitja. So pač človeški, podvrženi zmotam in grehom, kot ljudje sploh, pa bilo spodaj ali zgoraj. Ampak lepo to vendarle ni.

Tudi takih ne manjka, ki dajejo dobre nauke. Eden svetuje, da bi morali živeti vsi kakor ena velika družina. To se pravi, da se bi morali ljubiti in živeti srečno in veselo. Svetovalec menda nima družine, pa ne ve, da tudi družine ne živijo vse tako kakor sveta družina. Če bi to vedel, se bi bil brez težkoče spomnil, da so v Collinwoodu naši ljudje imeli prepire ko še ni bilo "izdajalca socialističnih principov". Tudi kulturna društva so že razdirali. Kdo je sejal "prepir", čemu so bili boji, kdo je razdiral — o tem ne bom pisal sedaj; pravilen odgovor si lahko napravi vsak Collinwoodčan sam, ako živi že vrsto let tukaj.

Ta boj proti "kalilcem miru" ima gotove tendence. Šlo se je, da se udari, in če mogoče onesvesti dopisnika, ki je imel v tem listu skozi prošle tri mesece vrsto poročil, popisov in "kritik". — "Udarili bomo po nemu, pa bo tudi tega bolelo."

Kot drugod, pihajo tudi tukaj politični vetrovi. Najjačji je Pirčev in ta brije v demokratski tabor. Pirč ima svoj "politični veter" v zakupu, in k gorki demokratski peči pridejo le tisti, ki jih on izbere. "Nezanesljivih", o katerih ne ve, kaj bi storili z novim "prepričanjem", se brani zraven. In tako se je začela želja, da spadamo slovenski delavci pravzaprav veliko bolj republikanski kakor demokratski stranki. Od te tihe želje so se porodile že glasnejše misli: Kaj, če bi proti Pirčevi demokratski mašini ustanovili republikansko mašino?! Slovenski delavci-volilci pa bi igrali vlogo žoge. Voditelji bi plezali k službam in vplivu, delavec pa bi se veselil, kar bi na ta način dobil toliko vplivnih "prijateljev".

Zmeraj se je dobro vprašati, kaj je za kulisami. Če hočeš igralce pravilno ocenjevati, jih moraš poznati tudi izza kulis. Upam, da se vsled teh vrstic ne začne "nova vojna".

Jaz sem tistega mnenja kakor sem bil: ne republikanska, ne demokratska stranka ne reprezentirata delavskega razreda. Leta 1908 sem bil na shodu y Pittsburghu v Bijou Theatre, kjer je govoril Eugene

V. Debs. V spomin sem si utisnil sledeči njegov stavek: "Edina delovna stranka, ki reprezentira delavsko ljudstvo, je socialistična stranka!" To je bila resnica takrat in je resnica danes. Delavci, vaša dolžnost in vam v korist je, da se pridružite socialističnim organizacijam. — Fr. Barbič.

DOMAČA ZABAVA PEVSKEGA ZBORA "LIRA".

CHICAGO, ILL. — V soboto 22. decembra bo v spodnji dvorani SNPJ. domača zabava pevskega zbora "Lira", na katero ste vabljeni vsi. Godba bo dobra in postrežba ravno tako, kajti "Lira" hoče na tej zabavi razvedriti vse. Vsaka vstopnica ima poseben kupon, kateri vam lahko prinese srečo, toda biti morate prisotni. V soboto 22. dec. vas pričakujemo v našem krogu. — Anna Basha.

NOVI ODBOR KLUBA J. S. Z. V SHEBOYGANU.

SHEBOYGAN, WIS. — Novi odbor kluba št. 235 JSZ., izvoljen na prošli seji, je sledeči: Anton Debevec, tajnik-blagajnik; Anton Simonc, zapisnikar; John Suppanchick, organizator; Frank Walte in John Resnik, pregledovalca knjig (nadzornika). — J. Miklich.

RAČUN RAZPEČANIH ZNAMK J. S. Z.

za mesec november 1928.

DRŽAVA IN MESTO	Redne znamke	Dualne znamke	Izj. znamke	Prijemki	Glav. stan. nu. str.	Drž. in okr. org.	Konv. fond J. S. Z.
ILLIONIS:							
La Salle	4	..	..	\$ 1.40	....	....	\$ .40
Nokomis	2	11	4	4.45	....	....	1.30
Virden	4	..	..	1.20	....	....	.40
Chicago No. 20	18	..	..	6.30	....	....	1.70
Springfield	2	2	..	1.30	....	....	.40
Waukegan	9	3	..	3.75	\$ 4.12½	\$ 4.12½	1.20
INDIANA:							
Clinton	2	..	5	.60	.15	.15	.20
KANSAS:							
Gross	2	4	..	2.00	....	....	.60
Cockerill	3	4	..	2.30	....	....	.70
Arma	6	..	..	1.80	1.42½	1.42½	.65
MICHIGAN:							
Detroit	60	20	..	25.00	6.00	6.00	8.00
OHIO:							
Bridgeport	22	4	9	8.00	....	....	2.60
Cleveland	40	..	..	12.00	....	....	4.00
Girard	46	6	..	15.90	....	....	5.20
Barberton	20	20	..	13.00	....	....	4.00
Neffs	12	..	..	4.20	12.75	12.75	1.20
PENNA.:							
Herminie	7	1	..	2.45	....	....	.80
Lawrence	2	3	..	1.65	....	....	.50
Grays Landing	11	..	..	3.30	....	....	1.10
Latrobe	1	3	..	1.35	....	....	.40
West Newton	8	2	..	3.10	....	....	1.00
Sygan	14	..	18	4.20	3.90	3.90	1.40
WISCONSIN:							
Sheboygan	20	20	..	13.00	....	....	4.00
Willard	10	15	..	8.25	4.87½	4.87½	2.50
Skupaj	291	152	36	\$140.50	\$33.22½	\$33.22½	\$44.25

	Rednih	Dualnih	Izjemnih
Znamk na roki 1. nov. 1928	72	122	91
Prejeli od stranke	400	100	—
Skupaj	472	222	91
Razpečanih tekom meseca	291	152	36
Na roki 30. nov. 1928	181	70	55

ZBOROVANJE OHIJSKE KONFERENCE 20. JANUARJA V GIRARDU.

V nedeljo 20. januarja ob 10. dopoldne se vrši prihodnje zborovanje ohijske Konference J.S.Z. v Slovenskem domu v Girardu, O. Večer pred zborovanjem prirede girardski sodrugi in sodruginje zabavo v prid konferenčne blagajne. Klubi JSZ. v delokrogu te Konference naj vzamejo to obvestilo na znanje ter izvolijo delegate, kajti klubov ne bomo obveščali pismeno. Pismena povabila so bila poslana samo društvam, in če katero pomotoma pisma ni prejelo, naj smatra, da je povabljen na to zborovanje ter izvoli delegata. Dobrodošli so nam zastopniki vsakega društva in vsake delavske organizacije.

Na konferenci 20. januarja bo podan med drugim tudi referat o mladini in delavskem gibanju, torej o vprašanju, ki je važno za nas vse, posebno za mlajšo generacijo. Upati je, da bo na girardskem zborovanju dobro zastopana tudi naša mladina in da bo ta konferenca ena najživahnejših.

Anton Garden, tajnik.

SLAVNOST DVAJSETLETNICE DRUŠ. ŠT. 82 S. N. P. J. LEPO USPELA.

JOHNSTOWN, PA. — Na Zahvalni dan dne 29. nov. se je vršila v Slovenskem delavskem domu v Moxhamu velika slavnost dvajsetletnice društva št. 82 SNPJ. Udeležba je bila obilna in prišli so od vseh strani. Program je vključeval govore, pevske in godbene točke ter deklamacije. Govornika sta bila Andrew Vidrich ter Vincenc Cankar. Slovenska Moxham godba je igrala med drugimi tudi koračnico S. N. P. J., ki je bila otvoritvena točka sporeda. Mešan zbor pevskega društva "Bled" je zapel tri pesmi z odliko. Priznati je treba, da se je ta zbor izboljšal zadnje čase 90%. Kajne, to je mnogo rečeno, toda nič preveč. Zapel je "Liro" (M. L. Holmar), "Ne tožim" (J. Aljaž), in "Našo zvezdo" (A. Nedved). Moški zbor hrvatskega pev. druš. "Rodoljub" je zapel pesmi "Slovenski svet" in v angleščini "Onward March". Aug. Samec, član "Bleda", je zapel s spremljevanjem na glasovir kuplet "Kranjske šege in navade". Vzbujal je mnogo zanimanja in smeha. Spremljal ga je na glasovir prof. Hans Roemer, ki je vodil oba zbora.

Ustanovni člani društva št. 82, katerih ima še sedem, so dobili na slavnosti spominska darila, in sicer zlata peresa z znakom SNPJ. Tajniku pa je predsednik SNPJ. podaril v imenu Jednote prstan z znakom SNPJ. v priznanje za njegove zasluge pri agitaciji. V teku leta je dobil v mladinski oddelek društva 35 otrok.

Slavnost je bila vseskozi uspeh, kar je zasluga društva št. 82 in pa sodelujočega ženskega društva "Naša Sloga" št. 600 SNPJ., ki so bratskemu društvu vrnilo uslugo za uslugo. In enako gre priznanje vsem drugim, ki so na kakršenkoli način pomagali, bodisi v programu ali drugače. Slavnost, kot že omenjeno, je bila za druš. št. 82 uspeh, ne le v moralnem ampak tudi v gmotnem oziru. — R.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje kluba št. 27 JSZ. se vrše vsak prvi petek ob 7:30 zvečer in vsako tretjo nedeljo ob 2:30 popoldne v klubovih prostorih v Slov. narod. domu. Sodrug, prihajajte redno na seje in pridobivajte klubu novih članov, da bo mogel napraviti čim več na polju socialistične vzgoje in v borbi za naša prava.

Delavstvo favorizira trinajstmesečno leto

Dvoje delavskih organizacij, Mednarodna asociacija strojnikov (International Association of Machinists), in Bratovščina železniških in parobrodskih uradnikov (Brotherhood of Railway and Steamship Clerks), je sporočilo v Washington, da favorizirajo izpremembo koledarja, ki gre za tem, da bi se upeljalo leto s trinajstimi meseci.

Omenjeni dve organizaciji reprezentirata 264,000 članov.

ŠUBLJEV KONCERT V WAUKEGANU.

V nedeljo 9. decembra je imel v Slov. nar. domu v Waukeganu koncert Tone Šubelj. Priredila ga je družba S. N. D. Udeležba je bila zelo dobra. Zastopan ni bil le Waukegan-North Chicago, ampak tudi Kenosha, Milwaukee, Chicago, in Racine. Lahko se reče, da je bilo iz zunanjih naselbin blizu dve sto oseb. Vseh skupaj je bilo okrog pet sto. Vstopnina je bila \$1. Program je vključeval zbirko pesmi, ki jih Šubelj poje z malimi izmenjavanji na vseh svojih koncertih. Občinstvu je, kakor pvsod, tudi tukaj zelo ugajal, in on ni ničesar storil, da bi se mu "zameril". Razen pesmi na programu je dodal še par angleških, namreč "My Old Kentucky Home" in pa "Home Sweet Home". Če je ta izbira posrečena, ne bom sodil.

Predsednik S. N. D., ki je imel pred koncertom kratek nagovor, je dejal, da bo pevcu zelo ustrezno, če bo v dvorani čimvečji mir. Včasih se mi je zdelo, da priporočilo ni zadosti pomagalo. Opazke med petjem, smeh kadar poje kaj "špasnega", in glasno odobravanje še predno skonča pesem — tega se bi morali ljudje odvaditi. Sicer pa se zna Tone Šubelj avdienci prilagoditi. Ena skupina je ploskala po taktu, in to mu ni vzelo humorja. V drugem delu programa, ko je pel narodne pesmi, je nastopil v narodni noši Gorenjca, in tudi rdeče marele ni manjkalo. Če bi to ljudem ne ugajalo, bi se Šubelj skorogotovo ne trudil s tem preoblačenjem, je pa nekaj takih, ki bi rajše, da si bi ta trud prihranil. Jaz se prištevam k slednjim, ampak moje mnenje je le malokdaj ter malokje upošteevano.

Koncert je zaključen in sedaj gremo v spodnje prostore, kjer je uprava S. N. D. poskrbela, da so številni udeleženci dobili večerjo, potem je prišel dober harmonikar in začel se je ples. — P.

PRIREDITEV KLUBA ŠT. 118 J. S. Z. V CANONSBURGU.

STRABANE, PA. — Klub št. 118 JSZ. priredi edino svojo veselico v tem letu v soboto 29. decembra v dvorani druš. "Postonjska Jama" št. 138 SNPJ. Preskrbljeno je, da bodo imeli plesalci ta dan najboljšo godbo za tu rojeno mladino in za nas stare in mlade, ki smo prišli preko luže. Delavci, prijatelji, sodrugi in somišljeniki, vabljeni ste, da pridete omenjeno soboto na našo priredbo ter nam s tem izkažete svojo naklonjenost in pa voljo za sodelovanje pri podpiranju naših aktivnosti. — John Terčelj, organizator.

"Proletarec" je list, ki je urejevan tako kakor je za delavstvo potrebno, ne tako kakor "ljudstvo hoče". Tak list je vreden da ga čitate. Priporočite ga znancem.

Ob desetletnici otvoritve Slovenskega narodnega doma v Waukeganu

Naša naselbina praznuje letos desetletnico otvoritve Slovenskega narodnega doma, ki je bil zgrajen, da služi posameznim organizacijam in naselbini v celoti v izobraževalne in zabavne namene. Deset let je v življenju sicer kratka doba, a vztrajnost lahko mnogo doseže tudi v kratkem času. Slovenski domovi so simbol takega vztrajnega dela in požrtvovalnosti. Organizacije, ki delujejo v njih, so pa zrcalo napredka v kulturnem, političnem in gospodarskem pogledu. Ali se bi moglo izvršiti vse delo, ki je bilo izvršeno na kulturnem, političnem in gospodarskem polju, če

v SVOJEM domu. Čast vsem tem organizacijam, ki so v teku deset let od kar stoji dom največ pripomogle, da je sedaj že skoro brez dolga.

Slovenski narodni dom v Waukeganu je na zelo lepem kraju, sicer nekoliko oddaljen od trgoveškega dela mesta, toda v srcu slovenske naselbine. Stavba je na vogalu Desete ceste in McAlister avenije (Slovenci ji pravimo Prešernova ulica). Dom ima lično zunajnost in je v tem oziru eden najlepših, ako ne najlepši Slovenski dom v Ameriki. Dvorana ima prostora za nad tisoč oseb; poleg velike ima več manjših

Slovenski narodni dom v Waukeganu, ki bo imel koncem decembra slavnost desetletnice otvoritve.

ne bi imeli svojega središča, svoje dvorane? Ne! V svojem domu smo imeli seje, konference, shode, dramske predstave in koncerte, predavanja, zabave in tudi prepire raznih barv, brez katerih menda še v nebesih niso. V tem domu, pod lastno streho, so se porajale razne nove iniciative, katerih cilj je bil, gospodarski in kulturni napredek naselbine čim bolj pospešiti.

Slovenski narodni dom v Waukeganu-North Chicagu je potrebna ustanova. Kje bi zborovala vsa razna naša društva, če ne bi imela svoje strehe? Seveda, v tujih dvorinah, kjer bi morale okušati mrzloto tujstva. Selila bi se s svojimi sejami sedaj tu, sedaj tam, in delati ne bi mogla, ker ne bi bilo pripravnih prostorov, ker ne bi imela SVOJIH prostorov.

Že deset let zborujejo naše organizacije v tej naselbini pod lastno streho. Kje bomo imeli priredbo? To pri nas ni več vprašanje, kati umevno je, da

dvoran, v njemu ima svoje prostore Slovenska narodna čitalnica, ima moderno kuhinjo ter točilnico, par sob za urade in v pritličju dva trgovska lokala.

Korporacija S. N. D. ima tik stavbe še dve "loti", ki jih bomo najbrž uporabili za zgraditev športnega poslopja, v katerem bodo igrišča za mladino, kegljišče itd., da bo ta ustanova potem še bolj odgovarjala potrebam naselbine.

Pred desetimi leti je bil v razmeroma mali naselbini otvorjen velik slovenski dom, ki je dokazal, kaj zmore volja, delo in požrtvovalnost. Marsikakšna večja naselbina tedaj še ni imela svoje dvorane.

Nadaljno prosojevanje S. N. D. je odvisno od delničarjev, posebno od naše mladine. Korporacija S.N.D. ni delniška družba kakor se jih razume pod tem imenom, kajti smatrana je za prosvetno ustanovo, katere profit se uporablja za izboljšanje podvzetja. Dom kot ustanova goji namreč knjižnico in čitalnico, dra-

matiko, prireja koncerte kakor je bil npr. koncert Toneta Šublja, skrbi tudi za zabave in pomaga kulturnim organizacijam pri njihovem delu.

Slovenci v Waukeganu in North Chicagu se dobro zavedamo važnosti, ki jo ima za nas S.N.D. Slavnost desetletnice otvoritve bomo praznovali kolikor mogoče slovesno. Začela se bo v soboto 29. decembra ob 8. zvečer in končala v ponedeljek 31. decembra na Silvestrov večer. Na sporedu sta dve dramski predstavi, ena v slovenskem in druga v angleškem jeziku, koncert, govori, sokolski nastopi itd. Tudi zabave, plesne in druge, ne bo manjkalo. Na vsaki priredbi

bo oddano krasno darilo onemu, kateremu bo sreča v tem slučaju najbolj mila. Darila so razstavljena v izložbnem oknu g. I. Jereba v S. N. D.

Razume se, da bo na tej slavnosti tudi za potrebo izborna poskrbljeno. Pazite na podroben program vseh priredb, ki bo objavljen v eni prihodnjih števil "Proletarca". Ob enem bo tiskan program še posebej, ki ga dobi vsak udeleženec pri blagajni.

Odbor S.N.D. vas vse vljudno vabi, da pridete omenjene dni v SVOJ DOM in se razvedrite skupno z drugimi solastniki ter gosti.

Vincenc Pink, tajnik S. N. D.

OD TUGE DO ZADOVOLJSTVA

"Precej dolgo me je nadlegovala neprebavnost in zapeka. Ne samo, da sem se slabo počutila, temveč sem večkrat imela tudi mozolje po obrazu.

"Odkar uživam Trinerjevo grenko vino, so mozolji izginili, moje lice je postalo čisto in se zopet počutim srečno."

K. D. S., Hammond, Ind.

Tajnost, katere ženska ne more obdržati tajnim

Nobena dekle ali ženska ne more zanemarjati neprebavnosti, da ne bi pri tem trpelo njeno lepo, mehko in gladko lice, njene iskrece se oči, in zadovoljivo razpoloženje.

Ženske, katere občudujete vsled njih lepote in živahnosti, vedo, da je za trdno zdravje in naravno privlačnost potreba še kaj drugega, poleg raznih ženskih lepoticnih sredstev. Te ženske so pronašle, da je treba za dosego resnične ženske lepote točno skrbeti za redno delovanje drobja. Tisoče slavnih lepotic se popolnoma zanesejo na Trinerjevo grenko vino, katero jih obvaruje pred zapeko in drugimi želodčnimi nerednostmi. Vi niti ne veste, kako lahko in prijetno je to za uživati, dokler niste poskusili, lažje in milejše kot razna sredstva

TRINERJEVO GRENKO VINO

Barva lica dovolj jasno pove o zanemarjenem delovanju črevesja

za prebavo, ker to je sestavina, ki vsebuje kalifornijsko vino, cascara in druga zdravilna zelišča, ki blagodejno učinkujejo na drobju. Kupite še danes eno steklenico in se prepričajte. Dobi se v lekarnah — \$1.25. Vrednostni kupon je v vsakem zavitku.

STEKLENICA ZA BREZPLAČNO POSKUŠNJO

Pišite na Jos. Triner Co., 1333 S. Ashland Ave., Chicago, Ill., za brezplačni vzorec. Samo eden za vsako družino.

Ime .....

Naslov .....

Mesto .....

ZADRUŽNA BANKA V LJUBLJANI

se priporoča rojakom v Ameriki za vse finančne transakcije.

Njene ameriške zveze so:
1.) S. N. P. J. v Chicagu. 2.) Amalgamated Trust and Savings Bank, Chicago, Ill., 111 West Jackson Blvd. 3.) Amalgamated Bank of New York, 11—15 Union Square, New York. 4.) Frank Sakser State Bank, New York.

Hranilne vloge obrestuje

nevezane po 5%
vezane po 7%

Denar za našo banko se lahko pošlje eni teh bank s pristavkom:

Na račun Zadrुžne banke, (On account of Zadrुžna Banka), Ljubljana, Jugoslavia

Zadrुžni banki pa je treba sporočiti, koliko in kam se je denar nakazal in kakšnemu namenu naj služi. Obračajte se v vseh bančnih in podobnih poslih na naš zadrुžni zavod.

Dvajsetletnica Jugoslovanske podporne zveze "Sloga"

Dvajsetletnica Jugoslovanske podporne zveze "Sloga" je bila menda prva, katero smo milwauški Slovenci imeli priliko obhajati. V mislih imam namreč organizacije, kajti mnogim posameznikom se je že večkrat nudila taka prilika: enim dvakrat, nekaterim že trikrat, in privoščimo jim, da bi imeli vsaj še eno, skupaj štiri.

Slavnost dvajsetletnice "Sloge" se je vršila v nedeljo 4. novembra v S. S. Turn dvorani.

Društvo "Sloga" je bilo ustanovljeno 1. januarja 1905 ter se pridružilo SNPJ., v kateri je dobilo št. 16. Pod okriljem te jednote je ostalo v celoti tri leta. Šlo je dotedaj brez hudih viharjev, ali po omenjeni dobi, oziroma že nekaj prej, so se pojavile v takratnem glavnem odboru SNPJ. neprilike, boji in nesporazumi kar je povzročalo razdore, in rezultat tega je bil, da smo dobili v Milwaukee kar dve "Slogi". Tiste čase smo se milwauški Slovenci še vedno delili v različne "narodnosti". Kranjci so bili tukaj še prilično kompakten "narod", a Štajerci so bili razdeljeni v federacije, da bi bilo zanje tedaj res potrebno gibanje za "federativno štajersko republiko". Delili so se na "ljobence", "gornjegrajce", "rečičane" (ki so imeli pod kontrolo nekaj "mozerjanov"), drugi element pa so tvorili Prleki in tudi "Austrians" se ni manjkalo; slednji so se v višjih krogih nazivali za Oesterreich-

ers. A na tak način ne smem nadaljevati, ker bi urednik mogoče zaklical prav po vojaško "Halt!" In če pomislim, saj to z našim jubilejem nima mnogo stika!

Zapisal sem preje, da smo dobili dva društva z imenom "Sloga". Eno je ves čas v SNPJ., v kateri ima št. 16 in je danes eno njenih najjačjih društev. Ta dva društva z imeni "Sloga" pa se tiste čase nista preveč ozirala na pomen imena. Začela sta ga upoštevati šele nekaj časa po razdoru. Čas je ublažil napetost in tako danes res živimo v medsebojnem sporazumu.

Društvo "Sloga", ki se je od prvega ločilo, je kmalu uvidelo potrebo organizirati wisconsinske Slovence v jačjo skupno organizacijo, in tako je nastala *Jugoslovanska podporna zveza Sloga*, druš. Sloga pa ima v nji št. 1 Naslednja društva so se ustanovila v naselbinah Port Washington, West Allis, Sheboygan itd. Danes šteje J. P. Z. "Sloga" 15 društev, imovine pa ima blizu dve sto tisoč dolarjev. Na prvi pogled se to ne glasi mnogo toda na podlagi računov, potrjenih od zavarovalniškega komisarja, je "Sloga" finančno najjačja slovenska podporna organizacija. To seveda ne znači, da ima največjo blagajno, ampak da ima *povprečno na člana najvišjo solventnost*. Vsa njena imovina je posojena izključno na slovenska posestva po 5%. Marsikak rojak se ima zahvaliti "Slogi", da mu je olajšala nakup lastnega doma. Značilno je, da "Sloga" pri teh naložbah ni izgubila nikoli niti centa. To znači, da so varne, ob enem pa je tudi obrestna mera visoka, a za one, ki jo plačujejo, je zmerna.

Povrnimo se k slavnosti dvajsetletnice, ki jo ome-

Dr. Otis M. Walter

Zdravnik in kirurg

4002 West 26th Street, Chicago, Ill.

Uradne ure:

Od 2. do 4. popoldne in od 6. do 7:30 zvečer.

TEL.: LAWDALE 4872.

Frank Mivšek COAL, COKE AND
WOOD. GRAVEL

Waukegan, Ill.

Phone 2726

SLOVENSKA PEKARNA

Slovincem in Hrvatom

v North Chicago-Waukegan, Ill.,

priporočamo moderno,
higijenično pekarno

"ROYAL BAKERY"

Gospodinje, vprašajte pri vašem trgovcu
vedno in povsod za kruh iz naše pekarne.

ANTON F. ŽAGAR,

lastnik

1724 So. Sheridan Rd.

Tel. 5524

North Chicago, Ill.

**OGDEN
HIGHWAY
GARAGE**

Gasolinska postaja in zaloga
avtomobilskih potrebščin.
Popravljamo avtomobile.
Se priporoča Slovencem.

John Thaler & Ciril Obed
lastnika.

4841 Ogden Ave., Cicero, Ill.

Tel.: Cicero, 2687.

**FENCL'S
RESTAVRACIJA IN KAVARNA**

2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Tel.: Crawford 1382

Pristna in okusna domača jedla.
Cene zmerne. Postrežba točna.

Pristopajte k
SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI.
Naročite si dnevnik
"PROSVETA".

List stane za celo leto \$5.00, pol leta pa \$2.50.
Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ic) je
treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILL.

njam v uvodu. Pričela se je točno ob 2., milwauški *standard time* (to pomeni uro po določenem času). Predsednik "Sloge" Victor Petek je v kratkem nagovoru pozdravil udeležence ter razložil pomen prireditve. Njemu je sledil član nadzornega odbora John Ermenc, ki je v daljšem govoru orisal zgodovino te organizacije. Za njim je govorila Theresa Hren, predsednica druš. "Napredna Slovenka" št. 6, o ugodnostih, ki jih nudi "Sloga" svojim članom.

Za temi je predsednik predstavil "kuče-gazdo", kakor ga je imenoval, in pred nami se je postavil John Lenko, tajnik "Sloge", ki je poročal o njenih financah. John je uspešen tajnik. Govoril je "kratko in jedrnato". Rekel bi, njegov govor je bil "short and sweet", kakor roba, katero prodaja, seveda kadar je "dienst frei", to je, kadar ni tajnik.

Nastopila so tudi pevska društva ter del naše mladine, kar je občinstvu jako ugajalo. Ob 7. se je začel večerni program (to pot smo bili menda točni). Zvečer so govorili župan Hoan, Albin Gloyeck ter Joško Radel. Občinstvo je vsem aplavdiralo, kajti vsi so dobro govorili. Želim le, da se bi nas vsaj nekaj prijelo kar so pripovedovali, oziroma priporočali. Po končanih govorih je soc. pevski zbor "Naprej" vpriporil igro dvodejanko "Pravica se je izkazala", katero je meni nemogoče oceniti, toda videl sem, da je bil naš *promter* (po naše pravimo "šepetalec") Frank Ermenc *all smiles*, vsled česar sem bil (in tudi sem) prepričan, da je igra povoljno izpadla. Kadar se France smeji, potem je to že dokaz, da so stvari š red. Toliko o programu.

Lahko bi še pisal, kako "lušno" smo se zabavali po programu — kakor na občeti! Br. Jože Tratnik je imel težavno službo, kajti bil je za bosa. Skrbel je, da je bilo vsega zadosti, da je slavnost dobro izpadla, in to, bogami, nije baš mali job! Jože je bil na mestu, kakor tudi Tone Kamnikar, ki je tiste tedne tako prešal, da ga ni bilo nobenkrat na izpregled. Tudi naša kuharica, gospa Delopst je vršila svoj posel jako mojstersko. Servirala je golaš kakor ga znajo samo še v Budapešti. Ej, to je bilo gostov v jedilnici!

Sedaj bi rad zaključil, kajti povedal sem vse kar sem mislil, in če hočem še več, bi moral preiti na kritiziranje, to pa ni moja navada. Tudi je bil program tako izvajan, da nimam kaj grajati; kar je vredno hvale, rad pohvalim. Je pa bilo na tej slavnosti nekaj, o čemur moram reči par besed. Nobenega vzroka ni, čemu se bi naši funkcionarji ne mogli spomniti nekoliko bolj ustanoviteljev "Sloge". V klopi med občinstvom sem videl sedeti starost naših društvenih delavcev, ki je, če sem prav informiran, tudi eden ustanoviteljev. Sivolas je že, to pa mu ni prinesla le starost, ampak težko delo, in delal je težko in neumno tudi na društvenem polju. Čemu bi se možu, ki je toliko delal in žrtvoval za "Slogo" in na društvenem polju v splošnem, ne izreklo nekoliko priznanja? V mislih nimam nikogar drugega kot našega priljubljenega Frank Matica. Človeka boli, če se ga le takole mimogrede omenja. Toda kaj hočemo! Naša stara navada je, da zaslužne ljudi v življenju preziramo. Šele kadar se ta ali oni za vedno poslovijo, se kdo govornikov ali dopisnikov spomni in navede, da smo izgubili človeka, ki je bil človek velikih zaslug

MARTIN BARETINCIC

POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

DR. JOHN J. ZAVERTNIK

ZDRAVNIK IN KIRURG

Urad, 3724 West 26th Street
Stan 2225 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.
Tel. na domu Crawford 8440, v uradu Crawford
2212-2213. Uraduje od 2. do 4. pop., in od 6. do 8.
zvečer izvzemai arede in nedelje.

ANTOINETTE BEAUTY PARLOR

FRANCES A. TAUCHAR, lastnica

Edino slovensko podjetje te vrste v Chicagu.
Permanent waving, marcelling, finger and water
waiving etc.

Znižane cene za stalne kljientinje.
3525 W. 26th STREET, CHICAGO, ILL.
Tel.: Crawford 1031.

ANTON ZORNIK

HERMINIE, PA.

Trgovina z mešanim blagom.
Peči in pralni stroji naša posebnost.
Tel. Irwin 2102—R 2.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoračnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriških, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

ZMERNE CENE IN TOČNA POSTREŽBA.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav.
Za obilna naročila se toplotno priporočam.

Tel.: Crawford 2893. Tel. na domu Rockwell 2816

Dr. Andrew Furlan

slovenski
ZOBOZDRAVNIK

3341 West 26th Street, Chicago, Illinois
Uradne ure: Od 9. do 12. dop., od 1. do 5. popoldne
in od 6. do 9. zvečer. Ob sredah od 9. do 12. dop., in od 6. do 9. zvečer.

za druge. Včasih se primeri, da komu postavimo po smrti tudi spomenik, če že ne drugje, vsaj na pokopališču. You can't tell, komu se to še vse lahko pripeti. Ljudje smo "špašnih" misli. Če hočeš kaj šteti, moraš "kaj imeti", namreč v listnici. Te spoštujemo že v življenju, ostale zaslužne pa slavimo šele po smrti, posebno zaslužne pa šele pol stoletja ali celo stoletje po njihovi smrti. Če gledajo to čaščenje z nebeških višav, jim je vsaj to v zadoščenje.

Kajne, zelo se oddaljujem od predmeta, in da še kam ne zaidem, neham. — *Eden, ki je bil prisoten.*

NAŠI OBRITNIKI V CHICAGU.

CHICAGO, ILL. — Čital sem že večkrat o naših obrtnikih in profesionalcih v Chicagu, pri teh pa so poročevalci prezrli en zelo številen poklic popolnoma, in to so naši gostilničarji. Po svetopisemskem tolmačenju bi lahko rekli, da je žejne napajati in lačne nasičevati zelo potrebno delo, in če storiš to revežu ne da bi mu računal, pravijo temu "krščansko delo usmiljenja". V Ameriki je prosperiteta, zato se naša višja družba spomni revežev le na Božič in včasih tudi na Zahvalni dan. Tedaj jim namreč pripravi kosilo in potem pozabi nanje. Človek pa mora jesti in piti vse dneve, če hoče živeti, ne samo takrat kadar je kam "zastonj povabljen". Zato imamo gostilne in restavracije. Eno je pred več dnevi otvoril na 2274 Blue Island Ave. rojak John Widmayer, kateremu ta poklic ni tuj. Ob otvoritvi je bilo mnogo gostov, katerim sta John in njegova soproga postregla prav prijateljsko. To ni le gostilna, kjer se dobi "postrežba za

žejne", ampak je tudi restavracija, kjer so servirana dobra jedila delavcem po zmerni ceni. S tem je ustrezno posebno onim, ki delajo ali živijo v bližini.—A. V.

IZOBRAŽEVALNA AKCIJA J. S. Z.

V fond "Izobraževalne akcije JSZ." so vplačala društva, socialistični klubi in druge organizacije v mesecu novembru kot sledi:

Številka in kraj društva:	Vsota.
214, SNPJ., Mullan, Idaho	\$ 3.57
10, SNPJ., Rock Springs, Wyo.	1.50
22, SSPZ., Indianapolis, Ind.	2.00
102, SNPJ., Chicago, Ill.	4.00
209, SNPJ., Nokomis, Ill.	2.00
74, SNPJ., Virden, Ill.	1.00
47, SNPJ., Springfield, Ill.	1.00
83, SNPJ., Bingham, Utah	1.00
477, SNPJ., Cleveland, O.	6.00
600, SNPJ., Johnstown, Pa.	3.00
147, SNPJ., Cleveland, O.	6.00
3, JPZS., West Allis, Wis.	6.00
86, SNPJ., Chicago, Ill.	2.00
206, SNPJ., Gross, Kans.	4.50
333, SNPJ., Blaine, O.	1.00
213, SNPJ., Clinton, Ind.	1.00
122, SNPJ., Aliquippa, Pa.	4.00
81, SNPJ., Red Lodge, Mont.	3.00
Pevski in dram. zbor "Bled", Detroit, Mich.	2.00
Dram. klub "Zora", Pueblo, Colo.	6.00

Klubi J.S.Z.

41, Clinton, Ind.	2.00
69, Herminie, Pa.	1.00
47, Springfield, Ill.	1.00
17, Grays Landing, Pa.	2.00

\$66.57

DENARNE POŠILJATVE ZA BOŽIČ V JUGOSLAVIJO

pošljite skozi našo banko, kajti naše mnogoletne skušnje in zveze s prvimi jugoslovanskimi bankami nam omogočajo točno in naglo postrežbo po najnižjih cenah. Za vsako pošiljatev jamčimo.

VEČ MILIJONOV DINARJEV je bilo že poslanih skozi našo banko in izplačano tisočerm prejemnikom v njihovo največje zadovoljstvo.

ZA BOŽIČNI IZLET V JUGOSLAVIJO vam nudi vsa navodila naš potniški oddelek. Zastopamo vse parobrodne črte in vas lahko odpremimo v staro domovino po kateri črti hočete sami in to z najboljšimi in najhitrejšimi parniki popolnoma varno in udobno.

Največja slovanska
banka v Ameriki.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 Blue Island Ave., Chicago, Ill.